

MILIEURAMA

AFGIFTEKANTOOR
BRUSSEL 4

■ MAANDBLAD ■ 11e JAARGANG ■ APRIL 1991 ■

— Dag van de aarde 1991 —
— Duurzame ontwikkeling —
— Een ecolabel in de startblokken —
— Alternatieven voor het ERC-project —

BOND BETER LEEFMILIEU . 4

Editoriaal

Inhoud

Inhoud en editoriaal	2
<i>Een zandkasteel in de vloedlijn</i>	3
Flitsen	7
Zegswijzen	8
<i>De EG snel tevree (ekolabel)</i>	9
Prikbord	13
<i>De labo-kit van BBL</i>	14
Frontlijn	15
<i>Interview over Herman Delaunois</i>	19
<i>Perswerk in de non-profit sektor Deel 2: gesproken pers</i>	23
Wet en pers	25
<i>Tijl met zijn botte bijl</i>	26
Ledenblad	28
<i>Eigen aard is een dagje waard</i>	29
Kursiefje	31
Boek en Milieu	32
Kruiswoordpuzzel	34
Kalender	35

Dag van de Aarde

Op zondag 21 april a.s. worden op verschillende plaatsen in Vlaanderen ludieke akties georganiseerd naar aanleiding van de DAG VAN DE AARDE en rond het thema "voor de jeugd". Meer hierover vind je verder in dit nummer. Hou alvast de kranten en andere media in't oog en schakel je indien mogelijk in bij een aktie in je buurt. De boodschap die op deze dag doorgegeven wordt aan de jongeren, is samengevat in onderstaande tekst.

Verklaring voor het leven op aarde

(Let's move the world to save the earth)

Ik waardeer het werk dat al gedaan is om het leefmilieu op deze wereld te verbeteren met het oog op onze gemeenschappelijke toekomst. Toch zie ik dat er nog veel meer moet gedaan worden. Daarom voeg ik mijn stem bij deze van miljoenen mensen over de hele wereld om alle regeringen, grote bedrijven en de Verenigde Naties ertoe aan te zetten samen te werken aan:

- de oprichting van een algemeen milieunetwerk van burgers uit de hele wereld, om wereldmilieunormen en -gebruiken op te zetten en bekend te maken;
- diegenen die deze normen en gebruiken niet eerbiedigen laten verschijnen voor de Wereldmilieurechtbank
- het helpen van volkeren in nood om hun leefmilieu te herstellen en te vrijwaren en om hun leefomstandigheden te verbeteren door hun de nodige adviezen, geld en ervaring ter beschikking te stellen. Voor mijn familie en hun toekomstige families, voor de wereld die ze zullen erven en voor onze gemeenschappelijke toekomst, stel ik mezelf verantwoordelijk. Ik neem me voor in mijn eigen leven veranderingen aan te brengen die ervoor zorgen dat wij aan de volgende generatie een gezonde wereld kunnen overlaten.

(copyright "The Mandate for Life on Earth Limited", 1990)

Een zandkasteel in de vloedlijn

Duurzame ontwikkeling zou je kunnen omschrijven als een ontwikkeling die ernaar streeft om de kwantiteit en de kwaliteit van de natuurlijke hulpbronnen (o.a. water, steenkool, landbouwgrond, visbestanden, wouden, zonne-energie) waarover levende wezens beschikken, op een blijvende manier in stand te houden, onder voorwaarde dat er een voldoende verdeling is van die hulpbronnen. Deze bijdrage wil een aanzet geven om binnen het duurzaamheidsproces de discussie rond de inbreng van zowel de burger en de milieubeweging, als van de ekonomie te stimuleren. De vraag of duurzame ontwikkeling meer is dan een modewoord loopt als een rode draad door het artikel. Nieuwigheden moet je echter niet verwachten. Het is enkel een aansporing om de brede discussie rond duurzaamheid aan te zwengelen.

In Milieurama 10/90 verscheen een artikel over "lokaalwerken rond duurzame ontwikkeling". Daarin werden een aantal voorbeelden geschetst van hoe men op gemeentelijk nivo de idee van duurzame ontwikkeling kan uitdragen en uitbouwen. De reacties op dat artikel tonen aan dat heel wat mensen met vragen zitten rond de inpasbaarheid van het begrip binnen het bestaande beleid en de rol die de milieubeweging de komende jaren kan (of moet) spelen in het totstandkomen van een duurzame samenleving. Men wil duidelijk niet dat duurzame ontwikkeling als politiek modewoord een stille dood sterft. Men wil de daad bij het woord gevoegd zien.

Een duurzame ekonomie

Om een duurzame ontwikkeling te realiseren zal de ekonomische groei van aard moeten veranderen. Het is duidelijk dat een groei zon-

der grenzen, een economische ontwikkeling zonder randvoorwaarden, alleen maar leidt tot meer verbruik, meer vervuiling, meer verspilling.

Een duurzaam economisch model kan er echter pas komen wanneer een aantal maatschappelijke waarden fundamenteel veranderen. De invloed van produktie en konsumptie op het leefmilieu, de volksgezondheid en de bescherming van onze hulpbronnen moeten in de toekomst de voornaamste samenlevingskriteria worden. De mens zal moeten leren rekening houden met de beperkingen die onze leefomgeving aan de menselijke handelingen oplegt. Een heroriëntatie van onze economie, afgestemd op de reële behoeften van de mens en rekening houdend met de grenzen van de aarde is dé basisvoorwaarde tot een duurzame samenleving.

Een duurzaam model is dan ook geen utopie dat door tal van economische en sociale wetmatigheden niet inpasbaar is. Duurzaamheid is een noodzaak om de leefbaarheid voor de mens op deze planeet te vrijwaren.

Het zal er in de nabije toekomst echter wel op aankomen duurzaamheid "zichtbaar" te maken. D.w.z. dat er duidelijke parameters moeten uitgewerkt worden waaraan het produktie- en konsumptieproces zal moeten voldoen om duurzaam te zijn. Het is onvoldoende dat de bedrijven, het beleid en de individuele burgers het begrip leren kennen. Ze moeten ook "zien" wat er volgens het duurzaamheidsprincipe kan en wat niet, waar de grenzen moeten getrokken worden en waar de instrumenten bijgesteld.

HAITI ... een kaalgevreten eiland

(Boom-plant-aktie najaar 1991)

Bond Beter Leefmilieu wil konkreet werken aan duurzame ontwikkeling op mondiaal nivo. Zij beoogt de medefinanciering van een herbebossingsproject op Haiti, in samenwerking met Wereldsolidariteit (NGO). Haiti werd eertijds door Columbus beschreven als «een land van bergen waarop duizenden boomsoorten van indrukwekkende lengte groeiden». Nu zijn meer dan 50% van de gronden tot op de rots kaalgevreten als gevolg van een steeds verder galopperende ontbossing gepaard gaande met een onstuitbare erosie.

De direkte oorzaken zijn o.a.: de niet-duurzame boseksplaatatie, het uitputtend landgebruik, de bosontginning, en het gebrek aan betrokkenheid van de overheidsdiensten voor bosbouw en erosie-bestrijding. De onoverkomelijke gevolgen zijn dan: de vermindering van produktievolumen en verlies aan diversiteit van bosprodukten (planten en diersoorten), de verkleining van de bufferkapaciteit voor grondwater en grondafspoelingen. Dit leidt tot landdegradatie, erosie, armoede, enz. Een visieuze cirkel...

Maar de BBL voert actie !

Er wordt een sensibilisatie-kampanje opgestart, waarbij gestreefd wordt om 300 Vlaamse gemeenten te bereiken. Deze kampanje gaat gepaard met een «Plant een boom» - actie in het najaar van 1991. De «vruchten» hiervan zullen een herbebossingsproject op Haiti ten goede komen.

(AD)

Een duurzame burger

Samenhangend met de economische metamorfose zullen ook de individuele waarden een aantal veranderingen moeten ondergaan. De doorsnee-Vlaming is weliswaar in zekere mate milieubewust, maar dit betekent echter nog niet dat z'n gedrag duurzaam is.

Het betrekken van de mensen bij het proces van duurzaamheid, het aanbrengen van argumenten en konkrete voorstellen tot verandering, is dan ook één van de voor-

naamste uitdagingen voor de komende jaren. Het kan niet de bedoeling zijn om alleen maar theorie rond het begrip te produceren. Het gaat erom dat de milieubeweging de burger aantoon wat hij zelf kan doen om tot de verwezenlijking van een duurzame samenleving te komen. Daarbij gaat het bijvoorbeeld over de keuze tussen wegwerp- en herbruikbare verpakking, tussen de auto en de trein, tussen tropische en Europese houtsoorten, tussen spaarlampen en gewone lampen,...

Op die manier verbreden we niet alleen de basis voor duurzame ontwikkeling, maar kan de

konsument ook een grotere invloed uitoefenen op de produktie en de aard van vervuiling.

Een duurzame milieubeweging

De jongste jaren werden gekenmerkt door een sterke opbloei van de milieubeweging en een groeiende belangstelling voor milieu binnen de politieke partijen, de vakbonden, de pers... De aandacht voor de leefmilieuproblematiek is groter dan ooit. Niettegenstaande deze hoogconjunctuur voor de milieubeweging, slaagden we er echter nog niet in om echt fundamentele veranderingen door te drijven. Akkoord, we zorgden her en der weliswaar voor aanpassingen, veroorzaakten op bepaalde terreinen zelfs echte stroomversnellingen en verruimden het wetenschappelijk draagvlak, maar een echte "sprong" voorwaarts bleef vooralsnog uit. In de praktijk blijft de milieukwaliteit en de natuurwaarde dalen. We kunnen ons dan ook ernstig de vraag stellen of duurzame ontwikkeling niet het zoveelste mooie begrip is dat snel een illusie zal worden?

Ik ben ervan overtuigd dat het inderdaad een grote illusie wordt als we er als milieubeweging niet in slagen om samen met andere partners (Derde-Wereld- en vredesgroepen, vakbonden, socio-kulturele organisaties,...) het begrip inpasbaar te maken in de economische wereld, in het beleid en bij de individuele burger. Sommige groepen binnen de milieubeweging zijn daarom toe aan een heroverweging van doelstellingen en strategie. Dat betekent niet dat we nu allemaal de soms zeer moeizaam ingeslagen paden moeten verlaten en een totaal nieuwe weg

Werkgroep Duurzame Ontwikkeling

Uit deze tekst blijkt duidelijk de noodzaak om binnen de milieubeweging een werkgroep op te starten, die intensief kan werken rond dit thema. Sinds januari '91 komt deze werkgroep «duurzame ontwikkeling» maandelijks samen. Onze aandacht richt zich enerzijds tot de konferentie rond milieu en ontwikkeling in Brazilië (1992) en anderzijds tot het zoeken naar een concrete invulling van het begrip duurzaamheid vanuit milieu-oogpunt.

Waar houdt de werkgroep duurzame ontwikkeling zich nu mee bezig?

a) op naar Brazilië '92:

In eerste instantie wordt zoveel mogelijk informatie ingezameld omtrent dit gebeuren. Onze energie zal zich voornamelijk toespitsen op de nationale opvolging van deze konferentie. Voor België is Miet Smet de persoon die deze zaak opvolgt. Elk land heeft als taak een nationaal rapport op te stellen m.b.t. de huidige situatie van het land i.v.m. milieuproblematiek, ontwikkeling, economie en de relaties die zich hiertussen afspelen. Ook de initiatieven die het betreffende land neemt (en zal nemen) evenals de strategie die het uitstippelt om tegemoet te komen aan de problematiek inzake milieu en ontwikkeling, moeten concreet beschreven worden.

Elk land is eveneens verplicht NGO's (Niet-Goevernamentele Organisaties) te betrekken bij de voorbereiding van dit rapport. Daarom zal ook zoveel mogelijk druk uitgeoefend worden op Miet Smet zodat ze haar plicht inderdaad niet kan verloochenen. Concreet houdt dit dus in dat ze een breed overleg moet organiseren waarbinnen ook de milieubeweging geraadpleegd moet worden.

b) het duurzaamheidsprincipe:

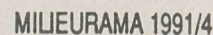
Zoals reeds tot uiting komt in het artikel is het begrip duurzame ontwikkeling zeer ruim interpreteerbaar. De vertaling naar de concrete normen en doelstellingen zal dan ook anders verlopen binnen de milieubeweging dan binnen de beleidswereld. Het is echter uitermate belangrijk dat we vanuit milieu-oogpunt zo snel mogelijk onze criteria en normen voorstellen, zodat we de initiatieven van de overheid kunnen toetsen aan deze normen.

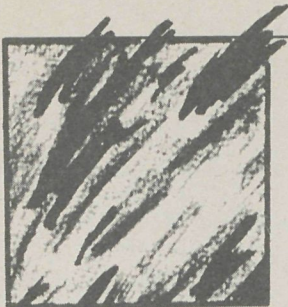
Voor meer details over de uitgangspunten omtrent duurzaamheid zoals deze door de milieubeweging worden voorgesteld, kan je best het artikel daarover in Milieurama van april 1990 eens lezen (indien je dit niet (meer) bezit, kan je het altijd aanvragen op ons sekretariaat).

Tot hier een korte en eerste voorstelling van onze werkgroep. In de loop van het jaar hoor je er alleszins nog meer van. Geïnteresseerden zijn natuurlijk van harte welkom op onze vergaderingen. Voor meer inlichtingen kan je steeds terecht op het BBL-sekretariaat (02/514.05.00, vragen naar Ingrid Pauwels).

(IP)

Peter Bossu

FLITS EN

Sedert half januari beschikt ons land over een eigen vliegtuig om de scheepvaart vanuit de lucht in de gaten houden. Staatssecretaris Miet Smet hoopt op deze manier paal en perk te stellen aan de praktijk van het tankspoelen op zee, waarbij vaak grote hoeveelheden olie worden geloosd. In de nieuwe wet die op komst is, worden de straffen met tien vermenigvuldigd. Wie op **sluiklozen op zee** wordt betrapt, riskeert voortaan een boete van 40 tot 80 miljoen. Er zijn wel een paar grote problemen. Zo is het zeer moeilijk om te bewijzen van welk schip een olievlek afkomstig is. En als men al sluitende bewijzen heeft, dan moeten de parketten in het land onder wiens vlag het schip vaart, nog mee willen. Wat helaas ook niet altijd het geval is. In de leerperiode van 8 maanden bijvoorbeeld werden (maar) twee lozers betrapt. Het probleem van het sluiklozen zou echter grotendeels verholpen kunnen worden, indien onze havens zouden beschikken over de nodige infrastructuur waar de schepen zonder veel kosten en tijdverlies hun afval kwijt kunnen.

In India wemelt het van de «kabadi's». En dan... hoor ik je al denken. Wel, «kabadi's» zijn dumpwinkeltjes waar je met je huishoudelijk afval terecht kan. Zij vormen een onderdeel van een **omvangrijk afvalrecycling-netwerk** in India dat het resultaat is van de noodgedwongen zuinigheid van de arme huishoudens en miljoenen mensenwerkbiedt. Zoals alles in India is ook de wereld van de afvalverwerkers streng hiërarchisch opgebouwd. Bovenaan staat de «kabadiwallah», die elke dag per fiets kranten, lege flessen en blikken opkoopt. Daaronder komen de mensen die de vuilnisbelten doorzoeken en tenslotte zijn er de vodenrapers (in New Delhi ongeveer 100.000), die het afval in de stad besnuffelen op zoek naar bruikbare waren. Samen zorgen zij voor een efficiënte en goedkope manier van afvalverwerking. De problemen die rezen na de inplanting van de gigantische «high tech»-afvalverwerkingscentrale in New Delhi hebben duidelijk gemaakt hoe kontra-productief de overdracht van technologie kan zijn.

De Brusselse metro zal niet met bijkomende lijnen worden verrijkt. Vroegere nationale ministers van verkeer opteerden grotendeels voor dit (dure) ondergronds **openbaar vervoer**, omdat werd aangenomen dat de bevolking in Brussel zou verdubbelen tot 2 miljoen tegen het jaar 2000. Nu die tendens de andere richting uitgaat, geeft de Brusselse vervoersmaatschappij er de voorkeur aan om het openbaar verkeer bovengronds uit te breiden. Hierbij wordt vooral aan de tram gedacht. Zij zijn als voertuig milieuvriendelijker en veel smaller dan de bus en kunnen dus behendiger door het verkeer laveren. Bovendien zijn er drie tot vier bussen nodig om de reizigers van één tram (300 reizigers) te vervangen. De vele Brusselse bussen en het verdwijnen van de trams waren indertijd een keuze van het De Croo-bewind in het nationaal openbaar vervoer. Maar ook nu zullen er bijkomende maatregelen moeten genomen worden om het steeds toenemende aantal auto's buiten het stadscentrum te houden.

Op een gewone werkdag in Vlaanderen gebruiken naar schatting 670.000 personen de fiets voor hun verplaatsing naar het werk of de school. Steden waar veel gefietst wordt, zijn Brugge, Sint-Niklaas en Oostende. In Brussel daarentegen gebeurt nauwelijks 5 procent van het **woon-school/werk-verkeer** per fiets, maar dat hangt allicht samen met het probleem van de verkeers(on)veiligheid. Fietzers en voetgangers zijn namelijk voor meer dan 20 procent betrokken bij het totaal aantal zware of dodelijke ongevallen. Hoewel het aantal fietsen nog steeds toeneemt, neemt het belang van de niet-gemotoriseerde tweewieler verder af. Hoofdoorzaak is ongetwijfeld het toegenomen autobezit, maar ook de steeds groter wordende woon-werkafstand. Toch bedraagt de helft van het totaal aantal verplaatsingen afstanden van minder dan 5 km, waarvoor de fiets eigenlijk het meest aangewezen vervoermiddel is. Helaas nodigt de infrastructuur niet uit tot fietsen. Maar verkeersminister Sauvens wil daar iets aan gaan doen. Van 4 tot 12 mei organiseert hij alvast een «Week van de Fiets».

België en Duitsland zijn de grootste afvaluitvoerders. Dat maakte Greenpeace International onlangs bekend in een uitvoerig rapport over de **Internationale handel in giftig afval**. Volgens dit rapport hebben de rijke landen in de voorbije vijf jaar geprobeerd 163 miljoen ton afval uit te voeren, waarvan zeker 10 miljoen ton giftig was. De helft daarvan ging naar ontwikkelingslanden. Nu die landen meer en meer weigerachtig gaan staan tegenover dat afval, komt het meeste afval nu te-

recht in Oost-Europa, Latijns-Amerika en Zuid-Afrika. De Verenigde Staten en de Europese Gemeenschap blijven dus weigeren om in te staan voor hun eigen afval. Is dat nu wat ze noemen "beschaving"?

Het grondgebied van Hechtel-Eksel (in Limburg) bestaat voor 64% uit bos en heide. Daardoor is ze de **bosrijkste gemeente** van heel het Vlaamse gewest. In heel Vlaanderen wordt slechts

7% van de oppervlakte ingenomen door bos. De heide vind je vooral terug op het militair domein in Hechtel, terwijl het Pijnen in Eksel (800 ha) één van de grootste aaneengesloten bossen in Vlaanderen is. In het nieuwe bosdecreet dat binnenkort van toepassing wordt, wil men een kleingedeelte van dit Pijnen (20 ha) omvormen tot bosreservaat. Opvallend is dat bij een groot gedeelte van de gewone den en de inlandse eik de laatste jaren door Waters en Bossen een verklei-

ning van de naald- en bladproductie en een afremming van de algemene groei werd vastgesteld. Dit is hoogstwaarschijnlijk te wijten aan de zure regen. Ook de wildstand is niet meer wat het geweest is: konijnen, patrijzen en wilde fazanten zijn fel teruggedrongen, maar toch zijn de ree en de vos in opmars. In Hechtel-Eksel wordt het ree-bestand geschat op 80 à 100 stuks.

door Bart Boets

ZEGSWIJZEN

Een straffe rubriek voor straffe uitspraken

«Ik kan de milieufreaks begrijpen, maar zij mogen niet het alleenrecht op de bekommernis voor natuuren leefmilieu opeisen»

(R. Vanmoerkerke, bezieler van Sun Parcs International en het omstreden vakantiepark Rauwse Meren in Mol; uit BvL 5-6/1/91)

«Wat is het nut van een afgesloten domein van 200 hektaren waar een paar verloren gelopen omitologen hun hobby menen te moeten beoefenen?»

(R. Vanmoerkerke; idem)

«Europa wacht een verkeersinfarkt»

(N. Smit-Kroes, in een rapport voor de Europese Commissie n.a.v. de verkeersonveiligheid; uit NRC H 22/1/91)

«In het verkeer in de EG vallen jaarlijks 50.000 doden (en 1,5 miljoen gewonden). Dat is te vergelijken met drie vliegtuigcrashes per week met elk 300 passagiers. Een dergelijke onveiligheid in de lucht zou maatschappelijk onakseptabel zijn. Op de weg wordt het risico min of meer stilzwijgend aanvaard»

(N. Smit-Kroes; idem)

«Als je 8 miljard uitgeeft aan de varkenspest en er verandert uiteindelijk niets, dan wijs ik even op mijn voorhoofd»

(J. Desmet, auteur van «Klein Belgisch Bestiarium»; uit DM 1/91)

«Het toebrengen van een vuistslag of bigamie wordt strenger bestraft dan het lozen van sterk vervuild

afvalwater dat de biologische dood van een hele rivierarm kan betekenen»

(J. Morrens, auteur van «De Golf en de Zwemmer» over de lichte strafmaat bij ernstige milieudelicten; uit DM 17/1/91)

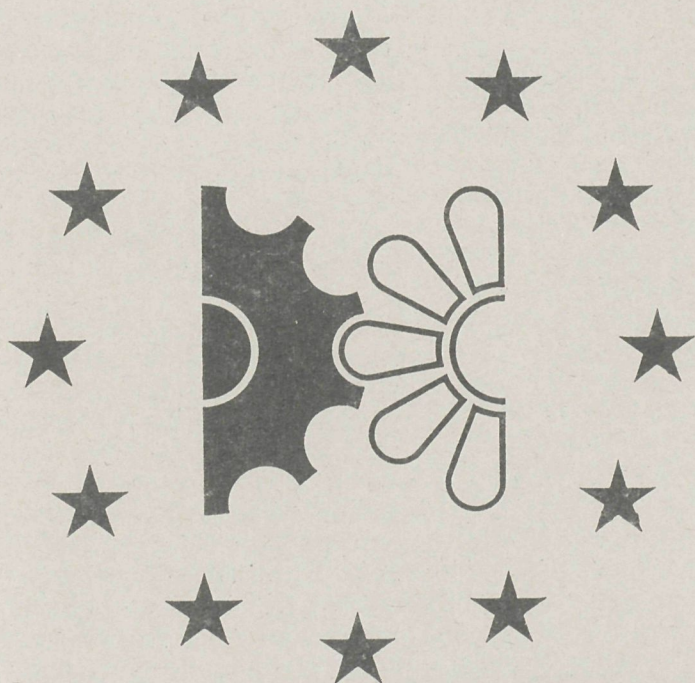
«Van alle leefmilieuzaken is 50 à 70% politiek geladen. Bedrijven spijzen de verkiezingsfondsen van de politieke partijen en daarom wordt sociaal dienstbetoon ruim geïnterpreteerd»

(J. Morrens; idem)

door Bart Boets

De EG, snel tevree

De milieubewuste konsument heeft reden tot juichen : het ecolabel (milieukeur) komt er aan. Dat is de aanduiding op produkten dat ze in vergelijking met andere produkten minder milieubelastend zijn. In Milieurama van juni 1990 berichtten we reeds dat binnen de Kommissie van de Europese Gemeenschap initiatieven waren genomen om een Europees ecolabelsysteem uit te werken. Ondertussen heeft de Kommissie een "voorstel tot verordening" uitgewerkt en goedgekeurd. Dit wordt nu voorgelegd aan de Raad van Ministers teneinde een procedure voor het toekennen van ecolabels binnen de EG te reglementeren. De bedoeling is dat het systeem in oktober 1992 operationeel wordt.

Het door de EG-Kommissie voorgestelde ecolabel

Het goedkeuren van dit voorstel binnen de Kommissie heeft de wereldpers niet gehaald, net zo min als de lokale pers. Wat zich binnen het EG-gebouw aan het Schumanplein afspeelt, lijkt door weinigen geweten. En zij die het weten, zijn niet gretig met het verstrekken van informatie.

Dit is tenminste ons oordeel na de vele pogingen om de ontwikkelingen te kunnen volgen en eens niet achter de feiten te moeten aanhollen. Het is ons ten dele gelukt : we konden min of meer de evolutie volgen maar de teksten, waar het uiteindelijk over ging, bereikten ons slechts met maanden vertraging. Gelukkig werkt de EG-top niet zo snel zodat we alsnog mee zijn.

Een geringe inbreng

De mate waarin de milieu-organisaties bij de voorbereidingen betrokken waren, is gering. Ten dele is dit een gevolg van de niet-gekoördineerde aanpak van de milieu-organisaties zelf. Tekenend hiervoor is de allerm minst spontane doorstroming van informatie vanuit het Europees Milieuburo naar de regionale organisaties zoals onze BBL. Wel is er in december 1990 een seminarie over dit thema voor de Europese milieu-organisaties geweest in Brussel. Doch dit werd eerder een informatiedag dan een echte workshop. Konkrete afspraken werden niet gemaakt, van een gemeenschappelijk standpunt was geen sprake.

De inbreng van de milieubezorgde Europeaan via de milieuverenigingen was niet groot. Het geheel bleef een onderonsje van EG, nationale administraties en enkele uitverkorenen. En de voorgestelde organisatie vertoont dezelfde kwaal. Dit alles wordt nog duidelijker indien we het voorstel eens van naderbij bekijken.

De EG-geschiedenis van het ecolabel

In het vierde milieu-actieprogramma (opgesteld in 1987) van de EG voor de periode 1987-1992, werd reeds gesteld dat het uitbouwen van een produktbeleid noodzakelijk was. Twee jaar later kondigde de Kommissie (het uitvoerend orgaan van de EG) aan dat het binnen het kader van een Gemeenschapsstrategie voor een afvalbeleid, een ecolabelsysteem wilde uitwerken. Dit voorstel kreeg bijval van de Raad van Ministers (het beslissend orgaan van de EG). Het idee werd opgenomen in de verordening in verband met het afvalbeleid en de Raad gelastte de Kommissie met het uitwerken van een dergelijk systeem. Ook het Europees Parlement gaf zijn steun aan dit initiatief.

De Kommissie richtte een werkgroep op bestaande uit zogenaamde "nationale experts" met de bedoeling voorbereidend werk te leveren. Deze specialisten werden gerekruteerd uit de administraties van de diverse lidstaten, uit de administratie van de Kommissie en uit diverse belangengroepen (voor de sektor milieu was dit het Europees Milieuburo). De werkgroep bracht een ontwerp van tekst voort waarover de Kommissie zijn zegen diende te geven, al dan niet na het aanbrengen van wijzigingen.

En uiteindelijk heeft eind december 1990 de Kommissie van de Europese Gemeenschap een "voorstel tot verordening" op basis van de ontwerp-tekst van de werkgroep goedgekeurd. Dit voorstel gaat nu naar het Europees Parlement en de Raad. Over de juiste datum waarop het Parlement en de Raad zich hierover zullen uitspreken, is nog niets geweten.

(HG)

Het voorstel

In artikel 1 (van de voorgestelde verordeningstekst) wordt de bedoeling van het systeem duidelijk: enerzijds het aanmoedigen van de producenten om produkten op een minder milieubelastende manier te fabriceren; anderzijds het verschaffen van betere informatie aan de konsument betreffende de milieu-aspekten van produkten. De mogelijke milieubelasting bestaat uit het verbruiken van natuurlijke grondstoffen en energiebronnen, het uitstoten van schadelijke emissies in lucht, water en bodem en het voortbrengen van afval en geluid. Al deze vormen van milieu-hinder worden bekeken in elke fase van de produktlevenscyclus, «van de wieg tot het graf» dus.

Men zal werken met produkt-groepen. Dit zijn groepen van produkten die een gelijkaardige functie vervullen en een gelijkaardig gebruik kennen (art. 5). In principe komt elk soort produkt in aanmerking, behalve de groepen voeding, dranken en farmaceutische produkten (art. 2). Deze laatste bepaling kan eventueel in een later stadium - ten laatste na 5 jaar - herzien worden. De verpakking wordt samen met het produkt bekeken en komt nooit afzonderlijk als "produkt" in aanmerking voor een label (toelichting bij art. 2).

Op de bijeenkomst voor de Europese milieuverenigingen in december jl., werd door een vertegenwoordiger van de Kommissie gesteld dat het niet de bedoeling kan en zal zijn dat enkel het absoluut beste (lees: minst milieu-onvrien-

delijke) produkt wordt geselecteerd. De konsument moet een keuze-aanbod krijgen en dus moeten diverse produkten binnen eenzelfde produktgroep een label kunnen dragen. Deze uitspraak is vrij ongunstig te interpreteren. Dit betekent immers niet meer of minder dan dat de uiteindelijke criteria waaraan een produkt zal dienen te voldoen niet op absolute normen zullen zijn gebaseerd, maar op relatieve, in functie van het aantal produkten dat men wil honoreren. Dit betekent eveneens dat er van een gradueel systeem waarbij een onderscheid kan worden gemaakt (bijvoorbeeld met aantallen sterretjes) tussen produkten die met grootste onderscheiding en andere die slechts met voldoening slagen in het onderzoek, geen sprake is. Positief is wel dat naast de typische milieukriteria er ook nog andere voorwaarden zullen gelden waaraan een produkt moet voldoen om in aanmerking te kunnen komen voor een ecolabel (art. 6). Dit zijn onder andere de Europese gezondheidsnormen, de veiligheids- en (uiteeraard) de milieu-reglementen. Een ecolabel kan niet gedragen worden door produkten die stoffen bevatten die door de EG als gevaarlijk werden omschreven (richtlijn 67/548). Belangrijk is ook de voorwaarde dat de produktie-processen van het produkt in overeenstemming moeten zijn met de EG-milieuwetgeving!

Milieukriteria en de andere voorwaarden zijn eigen aan elke produktgroep. Zij worden bijgevolg vastgelegd vooraleer individuele produkten zullen worden onderzocht. Eens een produkt voldoet aan al de eisen opgesteld voor de produktgroep waartoe het behoort, zal het het ecolabel mogen dragen. Dit dan wel voor een beperkte, vooraf bepaalde duur die zeker niet langer kan zijn dan de geldigheidsduur van de criteria (voorlopig vastgesteld op maximum drie jaar). Er wordt immers rekening gehouden met de voor sommige

produktgroepen zeer snel wijzigende technologie : criteria die nu gelden als zijnde van een milieuvriendelijk nivo kunnen binnentwee jaar bijvoorbeeld totaal achterhaald zijn door de ontwikkeling van wetenschap en techniek.

De naam van het produkt, van de producent of invoerder ervan binnen de EG en de reden waarom het ecolabel werd toegekend of geweigerd zullen steeds aan het grote publiek kenbaar worden gemaakt. Ook over de doelstellingen van het systeem, de reeds gedefinieerde produktgroepen, de opgestelde criteria en de verschillende organisaties die in het systeem een functie hebben, zal de konsument worden geïnformeerd (art. 18).

Organisatie

Wat betreft de organisatie van het geheel vallen twee dingen op. Ten eerste lijkt ze even ingewikkeld en log als de meeste andere Europese systemen. Ten tweede is er verbazend goed voor gezorgd dat niet de belangengroepen maar wel de (administraties van de) lidstaten

de meeste inbreng en vooral het beslissende woord hebben. In het schema is de procedure enigszins gestructureerd weergegeven.

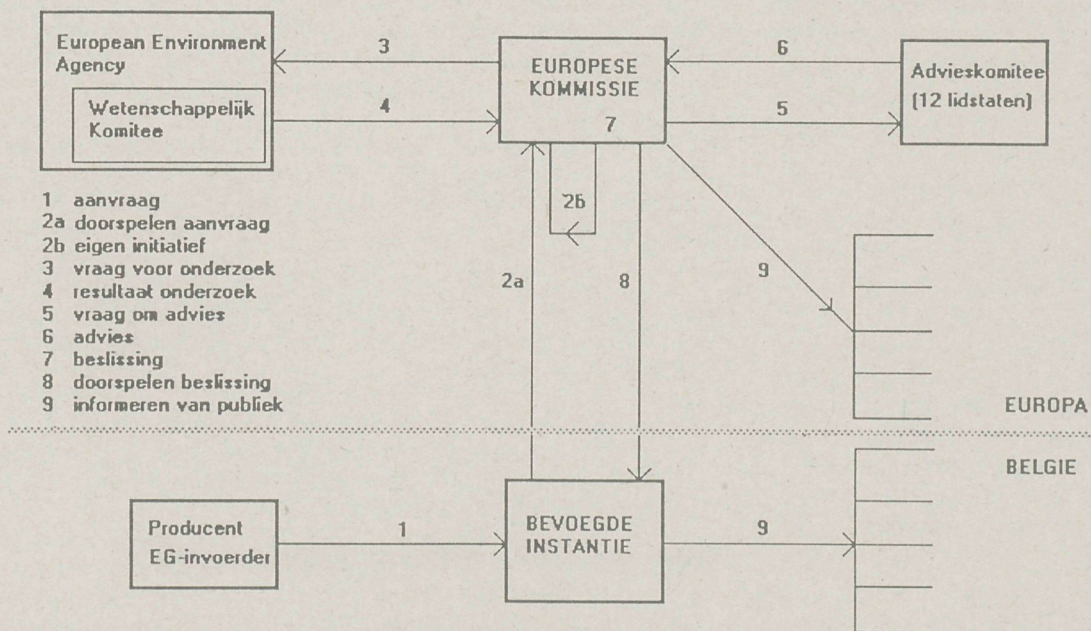
Het centrale orgaan lijkt de Jury (18 leden waarvan 12 lidstaat-afgevaardigden) maar is in feite de Kommissie, die op zijn beurt gecontroleerd wordt door een Advieskomitee. Wat betekent dit alles ? Dit betekent dat elke lidstaat via zijn afgevaardigde voldoende controle heeft bij het afbakenen van de produktgroepen, bij het opstellen van de criteria en bij het toekennen van het label aan produkten. De EG-Kommissie, in principe totaal los van nationale belangen, beslist wel over de produktgroepssamenstelling en over de criteria, maar moet advies vragen aan het Advieskomitee en moet afwijkingen motiveren. Jammer genoeg is dit een konstruktie die vereist is volgens het Europees Verdrag indien de Raad zijn bevoegdheid voor beslissingen overdraagt aan de Kommissie. Een troost is dat de minst belastende formule werd gekozen.

De Kommissie heeft ook controle over de beslissingen van de Jury.

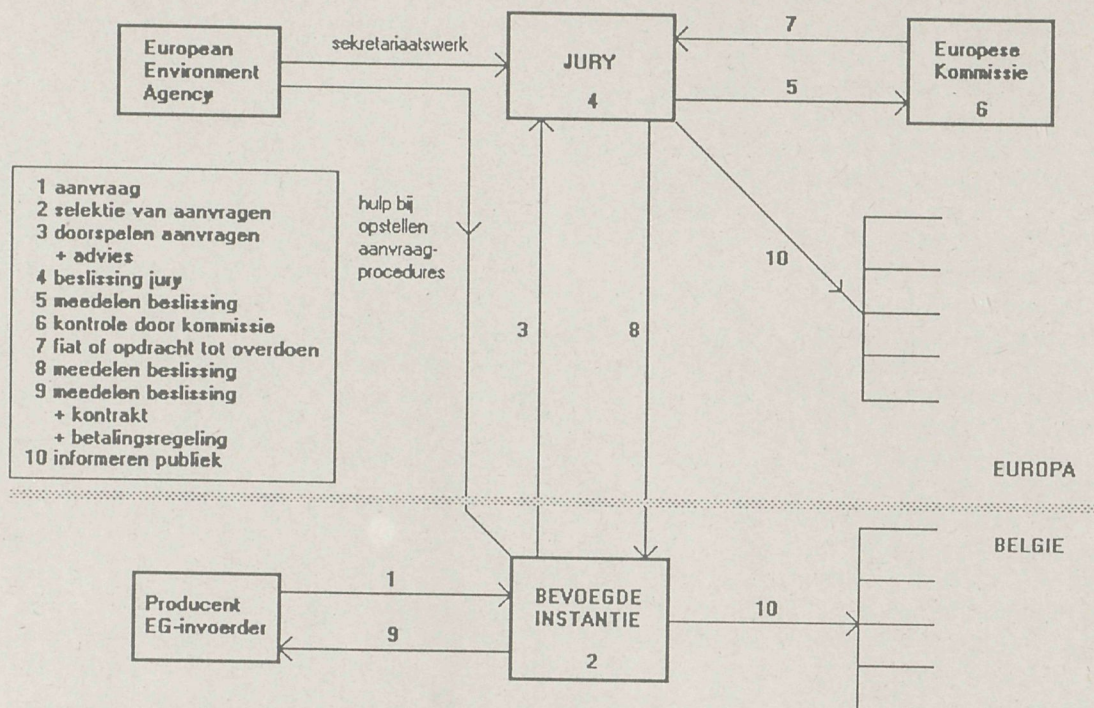
Indien immers naar haar inzicht er ergens een procedure of beoordelingsfout door de Jury is gemaakt, mag zij diens beslissing teniet doen en de Jury verplichten het huiswerk opnieuw te doen.

En binnen dit Jurietje - want daar komt het dan toch wel op neer gezien haar bevoegdheden - zetelt er op een totaal van 18 leden welgeteld 1 afgevaardigde uit de milieubeweging. Er geldt «één man één stem». De mogelijkheden voor de milieu-organisaties zijn bijgevolg bijzonder beperkt. Men moet dus rekenen op voldoende milieubezorgdheid bij de andere juryleden (nationale administraties (12), industrie (1), handel (1), werknemers (1), konsumenten (1) en media (1)).

Per lidstaat worden de aanvragen ingediend bij en geselecteerd door een zogenaamde "Bevoegde Instantie". Hoogstwaarschijnlijk zullen dit organisaties zijn die reeds actief zijn op het gebied van certificatie en normalisatie. In België lijkt het Belgisch Instituut voor de Normalisatie (BIN) een grote kans te maken. Deze autoriteit heeft geen beslissingsmacht. Zij dient wel de Jury te adviseren over de aanvragen die worden ingediend.

SCHEMA 1 : Organisatiestructuur voor het afbakenen van produktgroepen en opstellen van criteria

SCHEMA 2 : Organisatiestructuur voor het toekennen van een milieukeur aan individuele producten

Argwanend gejuich

Het feit dat een EG-ekolabelsysteem op stapel staat kunnen we enkel toejuichen. Niet enkel omdat dit op zich een eerste stap in een Europees produktbeleid vormt maar meer nog omdat ons landje wegens het verplichtend karakter van de maatregel volledig zal moeten volgen.

Wat betreft de organisatie is er minder reden tot juichen. Het steeds maar opnieuw toeschuiven van de ultieme beslissingen aan een groep vertegenwoordigers van de lidstaten vult ons met argwaan. Gaan objectief en wetenschappelijk bepaalde normen aldus niet ten prooi vallen aan belangenafwegingen van de afzonderlijke lidstaten?

Herman Gobel

Referentie:

«Voorstel (...) inzake een kommunautair systeem voor de toekenning van milieukeuren», COM (91)37 def. Brussel, 11/2/91.

Bond Beter Leefmilieu wil wijzigingen

Binnen de BBL bestaat het voornemen om te trachten bepaalde wijzigingen aan het voorstel te laten aanbrengen. Deze wijzigingen zijn :

1. Het uitbreiden van het ledenaantal van de Jury tot 24 als volgt : naast de twaalf lidstaatafgevaardigden telkens twee afgevaardigden van industrie, handel, vakbonden, milieuverenigingen, konsumentenverenigingen en de wetenschappelijke instellingen.

2. Het inschakelen van de Jury zowel in de (voorziene) beslissing over het al dan niet toekennen van het label aan een individueel produkt als in het afbakenen van produktgroepen en het opstellen van de criteria.

3. Het invoeren van een gradueel systeem (bv. met toegekende sterren) teneinde een vervlakking naar onderen toe van de criteria te verhinderen. Bovendien werkt dit ekstra stimulerend voor de producenten.

4. Het eisen dat een producent niet enkel voor het produktieproces betreffende het bepaalde produkt in orde is met de Europese milieu-reglementering maar dit eisen voor al de produktieprocessen binnen de onderneming (als juridische entiteit).

De tijd zal goed gebruikt moeten worden wil de milieubeweging een inbreng in het debat hebben. De wil is er, de mogelijkheden moeten benut worden. Want anders dreigt het uit te draaien op een opnieuw nahollen van de feiten.

(HG)

P R I K B O R D

HET MILIEU-HUISHOUDBOEKJE

Het Milieu-huishoudboekje van Peter Vanhoutte is uit. Het boekje is een leidraad voor het leven van alledag. Het wijst je op de milieugevaren en gezondheidsrisiko's van bestaande produkten in het huishouden, zoals daar zijn: wasmiddelen, ontvlekkers, bestrijdingsmiddelen, verpakkingen, lijmen, spuitbussen, verven,... noem maar op. Maar een uitgave van Bond Beter Leefmilieu zou geen uitgave van Bond Beter Leefmilieu zijn als er geen milieuvriendelijke alternatieven in aangestipt werden. Dus bevat het Milieu-huishoudboekje maar liefst 1001 tips voor wie allerhande karweitjes schoon en veilig wil opknappen. Kortom voor al diegenen die een milieuvriendelijk huishouden willen. Het boekje kost amper 360 BF. Maar... lezers van Milieurama krijgen 10% korting. Wat wil je nog meer? Bestel dus snel een boekje op ons sekretariaat:

*Bond Beter Leefmilieu
Luxemburgstraat 23/5
1040 BRUSSEL
02/514.05.00*

Tenzij je natuurlijk één van onze 10 gratis exemplaren wil. Maar daarvoor moet je meedoen aan onze Milieu(rama)boekjeswedstrijd: meer daarover in frontlijn (blz. 17).

MILIEUBOOTTOCHTEN

In de maanden april, mei en oktober 1991 zullen er opnieuw **edukatieve milieuboottochten** voor schoolgroepen (lager en sekundair onderwijs) georganiseerd worden door De Milieuboot vzw i.s.m. onder andere Bond Beter Leefmilieu. Tijdens deze tochten wordt niet alleen ruime aandacht besteed aan het probleem van de vervuiling en zuivering van de binnenwateren, maar ook aan het leven en het landschap langs de waterkant.

In april zullen er boottochten doorgaan op de Schelde (namelijk op 15, 25, 26, 29 en 30 april) en de Dender (namelijk op 22, 23, 24 en 25 april). Elke boottocht duurt ongeveer 1 uur, maar kan uitgebreid worden met een bezoek aan een waterzuiveringsstation, een scheepvaartmuseum,... Op zo'n boot gaan maximum 100 personen en een tocht kost je nauwelijks 100 BF per persoon.

Voor meer informatie of inschrijvingen neem je best contact op met De Milieuboot vzw (053/78.38.14)

WORKSHOPS

Aansluitend op de seminariereeks "Management in de Social Profit Sector" richt HIVA-Vorming (i.s.m. de Fakulteit Sociale Wetenschappen van de K.U. Leuven) **tweedaagse workshops** in rond de thema's: organisatiecultuur en -

verandering (reeds in maart), financieel beleid (18-19 april), marketing (23-24 mei) en selfmanagement (13-14 juni 1991). Het is de bedoeling dat deze intensieve training je voldoende inzichten en vaardigheden aanreikt om je eigen beroepspraktijk te kunnen vernieuwen. De kostprijs is 6.000 BF per workshop en het gebeuren gaat telkens door in Kasteel de Maurissens te Pellenberg. Voor meer informatie kan je terecht bij J. Van de Kerckhove (projektleider bij HIVA-Vorming) (016/46.39.93)

MILIEUTOERS

Volkshogeschool Elcker-ik start in april een nieuw programma "Antwerpse Milieutoers". De bedoeling van deze achtdelige reeks is op een originele en aangename wijze het milieu in en rond Antwerpen van naderbij te bekijken. Vertrekkende vanuit vier invalshoeken kan je bedreigde, maar ook erg mooie gebieden bezoeken. De tematieken zijn: verkeer (22 en 29 april), afval (6 en 13 mei), natuurgebieden (27 mei en 3 juni) en recreatie (10 en 17 juni). De milieutoer is voor iedereen die bezorgd is om de natuur en het milieu en inzicht wil verwerven in de plaatselijke milieu-problematiek. Je betaalt ofwel 2.800 BF voor de ganse reeks of 800 BF per temablok van twee dagen (telkens van 9.30u tot 16.30u). Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met Thierry Verduyck op het nummer 03/218.65.60.

door Bart Boets

De labo-kit van BBL

Enkele jaren geleden heeft Bond Beter Leefmilieu zich een vrij professionele labo-kit aangeschaft. De bedoeling was om zelf een aantal milieuparameters te kunnen bepalen en zo beter haar signaal-functie te kunnen uitvoeren, zonder dat er steeds nood is aan dure labo-onderzoeken. Bovendien zou dit veldlabo ook zeer goed kunnen gebruikt worden om op een demonstratieve wijze een aantal milieuproblemen duidelijk te maken. Tijdens de zomer van 1988 werd de labo-kit een eerste keer gebruikt toen BBL met een milieuboot langs enkele steden trok. Om deze investering meer te laten renderen, werd ook besloten om het labo ter beschikking te stellen van andere verenigingen voor hun eigen edukatief of inhoudelijk werk. Sindsdien werd van deze mogelijkheid gebruik gemaakt door enkele tientallen verenigingen.

Wat kan je meten ?

De labo-kit is vrij professioneel van opzet en kan dan ook heel wat milieugevaarlijke stoffen opsporen en de hoeveelheid ervan bepalen. Zowel water (drink-, afval-, grond- en oppervlaktewater), grond als slib (zuiveringsslib, baggerslib, industrieel slib) kan onderzocht worden.

Het is een veldlabo en heel wat proeven op water kunnen dan ook ter plaatse uitgevoerd worden. Voor grond en slib is dit minder het geval omdat de stalen eerst moeten klaargemaakt worden en dit meestal veel tijd (drogen, filtreren) en energie (uitkoken, destructie) vergen.

De voornaamste milieuparameters die kunnen gemeten worden zijn:

- de zuurtegraad(pH): bepalen van verzuring;
- geleidbaarheid (konduktiviteit): bepalen van de totale hoeveelheid opgeloste stoffen;
- hardheid: beïnvloedt de waskracht

van detergenten en leidt tot kalkaanslag;

- zuurstofgehalte in water: bepalen van biologische leefbaarheid van het water;
- zoutgehalte (chloriden, fluoriden, sulfaten): wijzen meestal op industriële vervuiling;
- nutriënten (ammoniak, nitraten en fosfaten): bepalen van de vermisting van het milieu;
- desinfectiemiddelen (chloor, broom, jodium);
- zware metalen (koper, lood, zink, chroom): bepalen van de verspreiding van milieugevaarlijke stoffen.

Zware metalen en ook nog een aantal andere parameters kunnen niet te velde bepaald worden en vragen een meer ingewikkelde voorbehandeling van het staal. Er kunnen dus heel wat stoffen bepaald worden. Dankzij Eddy Planckaert die in de Wies Andersen Show (VTM) dit projekt voor ons verdeigde, zijn we nu ook in staat om het labo verder uit te bouwen, waardoor de bruikbaarheid ervan verder zal verhogen. Dit hangt echter ook af van de beschikbare ruimte en en vooral tijd, want de uitvoering van een aantal analyses vergt heel wat werk en tijd.

Wie kan dat meten ?

Het is zeker niet de bedoeling dat BBL alleen de labo-kit gaat gebruiken. Het werken met de labo-kit, zeker voor wateronderzoek, vraagt immers geen grondige scheikundige kennis zodat ook derden er gemakkelijk gebruik van kunnen maken. De handleiding is echter in het Engels opgesteld en bevat een aantal chemische termen die toch een zekere kennis veronderstellen. Ook is enige vertrouwdheid met labo-werk zeker nuttig voor een vlot gebruik. Voor het analyseren van bodems of slibs en het bepalen van zware metalen is meer kennis vereist. Wanneer men de

labo-kit voor dergelijk onderzoek wil gebruiken, vragen we wel dat de persoon in kwestie voldoende onderlegd zou zijn. Bovendien is een goed verlicht lokaal vereist waar men kan beschikken over water en elektriciteit. De keuken of een lokaal waar voedsel gebruikt wordt, is uit den boze, want niet alle producten waarmee gewerkt moet worden, zijn even onschuldig. Potentiële gebruikers raden we daarom aan de aanvraag tijdig in te dienen en te specificeren wat men wil onderzoeken. Eventueel kan dan een afspraak gemaakt worden om het gebruik in het kort te demonstreren. Aan personen die helemaal geen scheikundige kennis hebben, raden we aan om niet ons veldlabo aan te vragen, maar een Kosmos labo-kit, die heel wat eenvoudiger van opzet is en als demonstratiemateriaal ook zeker vol doet.

Hoe kun je de labo-kit aanvragen ?

Hiervoor contacteer je het BBL-sekretariaat, waarna je een formulier toegestuurd krijgt. Hierop vul je in:

- welke labo-kit je verkiest: veldlabo of kosmos
- datum en duur van de ontlending
- of je een begeleider wenst of niet
- doel van de ontlending: edukatief, controleren van bepaalde vervuiling.
- de parameters die je wenst te kunnen meten (op basis hiervan weten we welke chemikaliën nodig zijn).

Op dit formulier zijn ook de voorwaarden en prijs vermeld. Basisvergoeding is 2000 fr. per ontlending (weekend of 2 dagen). Voor die prijs mag je vrij gebruik maken van alle chemikaliën die meegeleverd worden.

We vragen ook een waarborg van 5000 fr. die wordt teruggegeven wanneer de labo-kit onbeschadigd wordt terugbezorgd. Met begeleider kost het 1000 fr. ekstra.

Bruno Wens

Rond die tijd begon ook het woestijnzand onder onze voeten heet te worden. De oorlog in de Golf was toen nog geen realiteit, maar werd stilaan onvermijdelijk: het ultimatum tikte langzaam voorbij. De Bond maakte van deze gelegenheid gebruik om namens de milieubeweging zijn bezorgdheid te uiten. We hadden een aantal mogelijke oorlogsscenario's geanalyseerd en daarbij tot verontrustende bevindingen gekomen: niet alleen de mens zou veel leed aangedaan worden, ook het milieu zou het slachtoffer kunnen worden. Zo waarschuwden we voor de enorme luchtvervuiling die brandende olievelden met zich zouden brengen, voor de grond- en watervervuiling van lekkende pijpleidingen, voor een bombardement van de chemische industrie en de kerncentrales in Irak en voor het gebruik van chemische wapens: een langdurige ontreding van het eko-systeem zou dan niet te vermijden zijn... Dat wij toen (op 10 januari) profetische woorden neerschrijven, beseftte nog niemand. Een "ekologische kruisvat" is het helaas wel geworden.

BBL kondigde ook aan dat er een informeel samenwerkingsverband was opgericht met betrekking tot de problematiek rond de luchthaven van Zaventem. De bedoeling is dat de activiteiten van een vijftigtal wijkcomitees en verenigingen in de strijd tegen het luchtlawaai gekoördineerd worden. Na een gesprek met vice-premier Dehaene kregen de aktievoerders toezeggingen voor o.a. een getrapte heffing per categorie van lawaaierige vliegtuigen, een dubbele heffing 's nachts, de openbaarheid van meetrapporten en een beperking van nachtelijke vliegbewegingen. De minister zei bovendien het overvliegen van risikobedrijven te willen inperken en de luchthaven van Zaventem een leidende rol te willen bezorgen in de bestrijding van lawaaioverlast. Een dezer dagen zal er een eerste evaluatievergadering met de minister doorgaan.

Er was ook veel heisa rond de verbrandingsoven van Willebroek. In december had OVAM aan het schepenkollege van Willebroek laten weten dat de in overtreding zijnde en (sedert 1 december) zonder vergunning draaiende oven onmiddellijk moest gesloten worden. Het kollege vroeg intussen een verlenging van de uitbatingvergunning aan. Verschillende ledenverenigingen van BBL verwoordden toen hun ongerustheid over die zaak en eisten dat de oven dicht zou blijven en dat er dringend werk zou gemaakt worden van een degelijk voorkomings- en recyclagebeleid. Intussen verleende de Bestendige Deputatie toch een vergunning (tot 31 december 1992) en werd de verbrandingsoven terug opgestart, tegen alle gezond verstand in...

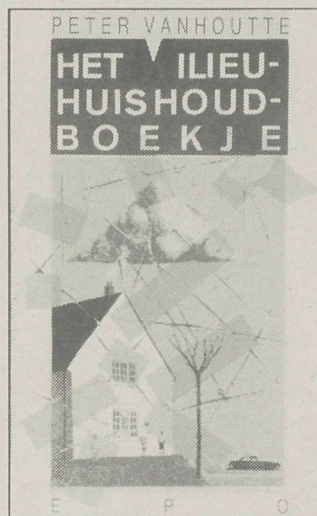
Bond Beter Leefmilieu heeft ernstige bedenkingen over de sluipende besluitvorming rond het "Vlaams Reglement inzake de Milieuvergunning" (VlaReM). Je kon er eerder reeds over lezen in het januari-februari-nummer van Milieurama ("Tijdelijke vergunning voor het VlaReM", p. 15-18). De snelle afhandeling van dit dossier zal voor veel onvolkomenheden zorgen. Deze situatie bewijst nogmaals dat er nood is aan een volwaardige, goed ondersteunde Milieu- en Natuurraad voor Vlaanderen. De BBL wil dus dat er dringend werk wordt gemaakt van de installatie van deze MINA-raad (waarin 12 zetels van de 22 naar de milieubeweging gaan), zodat de Vlaamse regering ook vanuit ekologisch standpunt vlug en degelijk kan geadviseerd worden.

Naar aanleiding van het OESO-rapport (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) over de toestand van het milieu in de lidstaten, trok Bond Beter Leefmilieu de aandacht op het gebruik van stikstofkunstmest in België. In 1988 werd bijna 25 ton stikstofhoudend kunstmest per km² landbouwgrond gegooit: dit is ruim 4 keer meer dan het OESO-gemiddelde. Gezien de ernst van de stikstofproblematiek in Vlaanderen (nitraten verontreinigen als maar meer en als maar dieper ons grondwater), dringen maatregelen zich op om het verbruik van kunstmest aan banden te leggen. In het mestdecreet zullen er voorwaarden moeten gekreeërd worden om deze invoer drastisch in te perken omwille van het overschot aan stikstof in dierlijk mest.

Om zicht te krijgen op een aantal knelpunten inzake milieu en natuur in Vlaanderen, richtte BBL een enquête naar alle Vlaamse gemeentebesturen over hinderlijke milieuproblemen. Daaruit bleek o.a. dat de ecosystemen in groen- en natuurgebieden voornamelijk gestoord worden door de landbouw (in 30% van de gevallen, in de vorm van vermesting, verdroging,...), door overtredingen van het gewestplan (23%), door de recreatie (13%) en door de industrie (12%). Er is ook een verstoring van de woonomgeving. Geluidshinder door het wegverkeer (47% van de gemeenten, vooral in de provincie Brabant), maar ook door het luchtverkeer (20%, vooral in Limburg), is een serieus knelpunt in ons drukbevolkt Vlaanderen. Ook de industrie draagt zijn steentje bij: voornamelijk door geurhinder (28,5%, vooral in West-Vlaanderen) en door roet- en stofverspreiding (32%, vooral in Limburg en Oost-Vlaanderen). De landbouw doet hier nog een schepje bovenop door hinderlijke geuren (25%, vooral in de provincie Antwerpen). Het totale gebrek aan ruimte-

lijke planning ligt hieraan ten grondslag. Deze en ander knelpunten (broeikas, ozon, vermisting, verzuring,...) worden uitvoerig besproken in ons cahier nr. 7 (300 fr. voor 170 pagina's). Gewoon even bestellen op het gekende adres.

Ook de afvalproblematiek is één van de grote milieuknelpunten in Vlaanderen. De verwijdering van ons afval leidt tot de verontreiniging van lucht, water en bodem. Organisatorische en technische lekken komen maar al te vaak voor. Hiernaast neemt ook het ruimtebeslag aangstaanjagende proporties aan (baggerslib, zuiveringsslib, metaalslakken en assen, bulkafvalstoffen,...). Bovendien komen er veel problematische afvalstromen vrij bij industriële processen (bijvoorbeeld radio-actief afval van kerncentrales, chemisch afval bij vervaardiging, gebruik en afvalfase van produkten). Het huidige end-of-the-pipe beleid (i.p.v. een voorkomingsbeleid) is mee verantwoordelijk voor deze gigantische afvalberg. BBL heeft deze problematiek uiteraard bestudeerd en alternatieven voorgesteld. Het resultaat van deze studie is ondertussen gebundeld in het vijfde BBL-cahier (150 fr. voor 50 pagina's). Zeg nu niet dat je niet weet waar je het moet bestellen!

Abonnees van Milieurama ontvangen een korting van 10%. Te bestellen op het redactie-adres.

PETER VANHOUTTE HET MILIEU-HUISHOUDBOEKJE

126 p. 360 fr.

co-editie EPO

en BOND BETER LEEFMILIEU

MILIEU(RAMA)BOEKJESWEDSTRIJD

Ons Milieu-huishoudboekje is uit (dat kon je al vernemen in prikbord op blz. 13).

Daar geeft Bond Beter Leefmilieu er maar liefst **10 exemplaren** van weg. Maar natuurlijk niet zomaar...

We bouwen er een wedstrijdje rond zodat je er ook iets moet voor doen.

En het is eigenlijk heel eenvoudig: je moet enkel **twee nieuwe abonnees** vinden voor Milieurama.

De eerste tien lezers die daarin slagen, winnen een gratis Milieu-huishoudboekje (ter waarde van 360 BF).

Als je wil meedoen aan deze wedstrijd, stuur dan snel een brief(kaart) met het adres van de twee nieuwe abonnees (en je eigen adres natuurlijk als je het boekje zou winnen) naar:

Milieu(rama)boekjeswedstrijd
Luxemburgstraat 23/5
1040 BRUSSEL

De eerste tien waarvan de abonnees betaald hebben, ontvangen onmiddellijk zijn of haar gratis exemplaar. Snel wezen dus.

Immers hoe meer abonnees, hoe sterker de Bond staat in zijn strijd voor een Beter Leefmilieu...

P.S. Indien je niet bij de gelukkige winnaars bent, kan je nog altijd een Milieu-huishoudboekje bestellen op ons sekretariaat. Als lezer van Milieurama krijg je nog eens 10% korting van ons. Maar dat kon je al vernemen in prikbord op blz. 13.

Het groeide al dertig jaar scheef en nu moet het recht getrokken worden. Het gaat over de illegale weekendverblijven in het land waar alles kan. Maar minister Tobback haalde er wel onze woede mee op zijn hals. Hij verplicht namelijk de burgemeesters om eigenaars van deze huisjes in de bevolkingsregisters in te schrijven. Bond Beter Leefmilieu, Natuurreservaten en een aantal burgemeesters (onder leiding van de heer Peetermans, burgemeester van de gemeente Herselt) gingen hiertegen in het verweer. De permanente bewoning van weekendhuizen brengt immers bijkomende milieuhinder met zich mee (er is vaak geen riolering en dus wordt het huishoudelijk afvalwater ongecontroleerd geloosd), zet de ruimtelijke ordening op zijn kop (de huisjes werden vaak illegaal in natuurgebieden gebouwd) en schept veiligheidsproblemen (ze zijn vaak onbereikbaar voor de hulpdiensten). Maar de weerbarstige burgemeesters moeten uiteindelijk hun duimen leggen: wie koppig is, krijgt van Tobback een bijzonder kommissaris op zijn dak. De minister zet hiermee indirect aan tot een inbreuk van de bestemming van het gewestplan.

Soms worden we ook echt ongeduldig. Het is al meer dan een jaar geleden dat de ministerraad het aankondigde, in Milieurama herinnerden we er regelmatig aan, begin februari gingen we ermee naar de pers toe en eind maart hebben we een brief geschreven aan de betrokken verantwoordelijken: het gaat hier over het vorderingsrecht van milieuverenigingen. Sinds het beruchte Kassatie-arrest "Eikendael" van november 1982 worden milieuverenigingen immers niet meer als belanghebbende partij erkend in rechtszaken ter bescherming van het leefmilieu. We wachten nu op het belofte wetsontwerp terzake dat ons weer de mogelijkheid moet geven om ons burgerlijke partij te stellen tegenover "milieu-misdadigers". Maar we wensen ook nog een aantal amendementen goedgekeurd zien: zo zouden we alleen maar een "staking" van de milieuverstorende handelingen mogen eisen en niet het "herstel" van de aangedane schade; we zouden ook niet preventief mogen optreden, maar alleen als het kwade al geschied is...

Over onze campagne "Halveer het autoverkeer" en onze stunt met de halve auto bij minister Sauwens, kon je reeds uitgebreid lezen in de vorige Milieurama's. Maar dat neemt niet weg dat we van deze gelegenheid gebruik maken om er nog eens aan te herinneren dat ook jij kan meedoen: je kan op vrijwillige basis (!) een aantal autokilometers uitsparen door bijvoorbeeld de kleine afstanden (naar de bakker enzo) eens te voet of met de fiets te doen, of de grote afstanden met de trein of de bus. Elke uitgespaarde autokilometer geef je dan door aan ons en wij maken dan een balans op van jullie inspanningen. Vraag gratis je informatiepakket aan bij:

Bond Beter Leefmilieu
Halveer-actie
Luxemburgstraat 23/5
1040 BRUSSEL
tel.: 02/514.05.00

O ja, samen met onze campagne werd ook het zesde BBL-cahier over automobilititeit uitgegeven. Voor amper 150 BF is het van jou.

Terwijl heel Vlaanderen schreeuwde om meer strooizout, luidde Bond Beter Leefmilieu in volle sneeuwperiode de alarmbel over deze problematiek. Velen zullen het misschien afdoen als vitterij, maar de schade die dat meebrengt voor het milieu kan moeilijk geminimaliseerd worden: groeistoornissen, bladrandverkleuring, zelfs het afsterven van het blad van wegbermgewassen. De toevoeging van kleurstoffen zorgt daarbij voor bijkomende belasting van het milieu. Bovendien is de wijze waarop de overheid omspringt met het strooizout vanuit duurzaamheidsoogpunt onaanvaardbaar. Daarom vraagt BBL dat er meer aandacht besteed wordt aan het gericht (d.w.z. minimaal) gebruik van de minst schadelijke stooizouten en waar mogelijk een overschakeling op zand of grind.

Zoals je merkt zijn we met ons overzicht niet verder geraakt dan half februari. We hopen volgende keer onze achterstand verder in te halen. Tot volgende maand, frontliners.

door Bart Boets

Het BBL-cahier nr. 8 is uit !

Samen met Natuurreservaten, heeft Bond Beter Leefmilieu een cahier bij elkaar geschreven over de verdrogingsproblematiek. Met verdroging worden dus alle effecten bedoeld die optreden als gevolg van een daling van de grondwaterstand. Die gevolgen uiteten zich vooral door schade aan vegetaties en door de uitputting van de diepere grondwaterreservoirs. In het maart-nummer van Milieurama vroegen wij het ons reeds af: 'Vlaanderen drooggelegd?' (p. 3-5). Wie hier meer over wil weten, bestelt best ons cahier van 44 bladzijden voor nauwelijks 150 BF op het gekende adres of op het nummer 02/514.05.00.

Een interview over Herman Delaunois

"Hij was tot kompromissen bereid, maar nooit voor zichzelf"

Ook in deze Bababbels blikken we even terug op het roemrijke BBL-verleden. Een van de eerste bezielers van Bond Beter Leefmilieu was ongetwijfeld Herman Delaunois (1919-1983). Hij was onze eerste voorzitter en is dat tot aan zijn dood ook gebleven. Om een schets van deze man te kunnen geven, ging het Bababbel-team bij zijn dochter, Greet Delaunois, op de thee. Deze werd ons ingeschonken in het (groot)ouderlijk huis van de familie Delaunois.

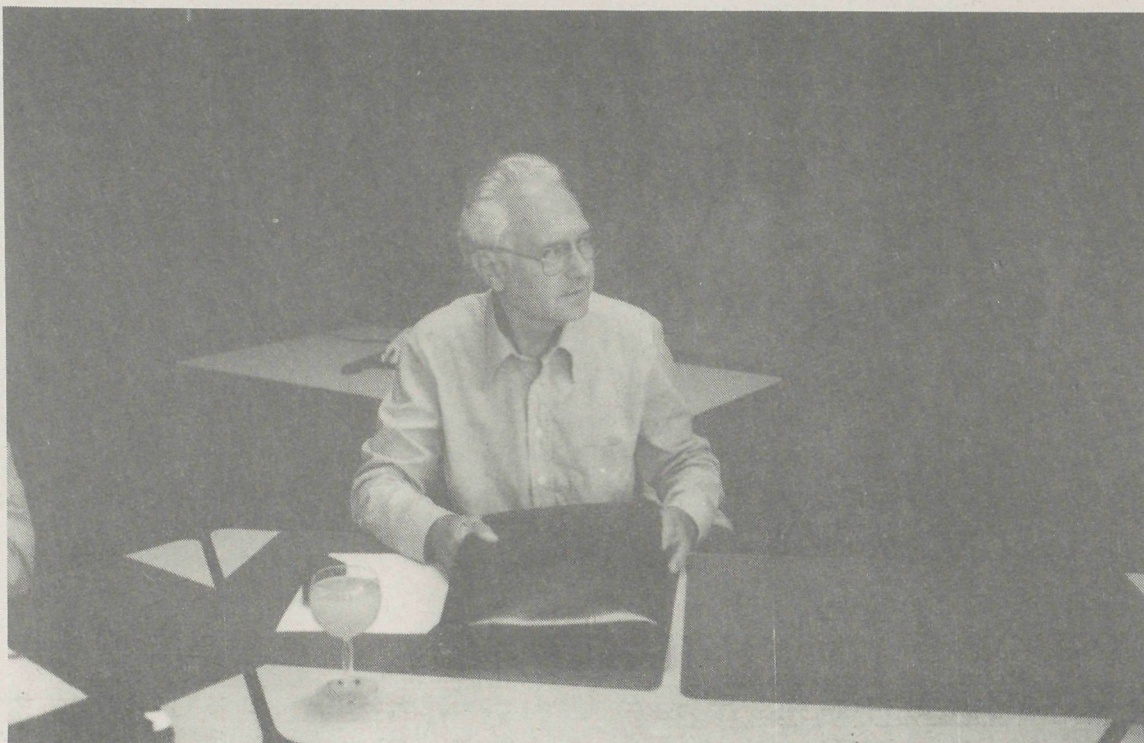

Greet Delaunois

Eerste voorzitter

MR: Uw vader werd in 1971 gekozen tot (eerste) voorzitter van Bond Beter Leefmilieu-Vlaanderen. Herinnert u zich deze benoeming?

Greet Delaunois (GD): Jazeker. Mijn vader was zeer sterk bezig met de milieuproblematiek, en ik herinner mij perfect het tijdstip waarop hij aankondigde dat hij BBL mee had opgericht: dat was in 1972 op de jaarvergadering van Natuur- en Stedschoon. Ik was erbij: mijn vader was namelijk ook voorzitter van Natuur- en Stedschoon en het was bij ons thuis traditie dat mijn moeder en ikzelf meekwamen op de Algemene Vergadering. Mijn vader heeft op die bewuste jaarvergadering de structuur van BBL uitvoerig uit de doeken gedaan: de "gewestelijke rollen" (namelijk de Vlaamse, de Brusselse en de Waalse afdeling) en de verschillende "funktionele sectoren" (namelijk natuurbescherming, stedelijke ordening en cultureel erfgoed, en bestrijding van hinder en vervuiling). Mijn vader was heel erg met die structuren bezig geweest. Van zodra in 1972 BBL gesprekken begon te voeren met de overheid,

Herman Delaunois, de eerste voorzitter van BBL-Vlaanderen.

was hij nagenoeg alleen met de Bond bezig. Hoewel hij op dat moment sinds een tiental jaren sterk betrokken was bij Natuur- en Stedschoon.

MR: Heeft men hem dat bij zijn eigen vereniging nooit kwalijk genomen?

GD: Nee, bij Natuur- en Stedschoon heeft men dat nooit gedaan. Weet je, het waren mijn grootouders die in 1910 Natuur- en Stedschoon hebben opgericht. Vanaf zijn geboorte is mijn vader dus eigenlijk sterk betrokken geweest bij deze vereniging. Hij was er lange tijd voorzitter van, sinds 1963 geloof ik. Hij is tot op heden eigenlijk de enige ideoloog van Natuur- en Stedschoon gebleven: de vereniging heeft na zijn dood overigens haar activiteiten op een laag pitje gezet.

Natuur- en Stedschoon

MR: Uw familie is dus bijna een eeuw lang geëngageerd geweest in natuur- en leefmilieubehoud? Wat waren eigenlijk de drijfveren achter die "vroege" bekommernis?

GD: Welnu, mijn grootouders (Oscar Delaunois en Louisa Bonefske) waren verwoede wandelaars, vooral op de Kalmthoutse Heide. Daar stelden ze reeds rond 1900 de eerste tekenen van verloedering vast. Zij hebben dan samen met een aantal kunstenaars uit het Antwerpse, Natuur- en Stedschoon opgericht. Mijn grootouders waren zeer actief in die artistieke en kulturele milieus (mijn grootmoeder was pianiste en mijn grootvader kunstschilder). Deze kunstenaars waren toen vooral uit romantische overwegingen om natuurbewoud bekommerd. Die romantische trek was nog een er-

fenis uit de 19de eeuw. Je kan dat ook nog terugvinden in de schrijfstijl van mijn vader: zeer barok, vele adjektieven,...

MR: Merkte je die romantische gedrevenheid nog in andere zaken?

GD: O ja, zijn speechen bijvoorbeeld, daar hield ik van. Op de Nationale Natuurbeschermingsdag, waarvan hij zowat de oprichter is, was ik altijd gefascineerd door de kracht die van die speechen uitging. Je viel er niet bij in slaap, wat je van sommige andere speechen niet kon zeggen.

Wat me daarbij vooral opviel, was dat politici soms de hemel werden ingeprezen als ze dat jaar iets positiefs hadden gedaan, maar het jaar daarop met evenveel brio werden verguisd als het dan weer tegenviel. Poma is zo'n voorbeeld. Eerst was er lof voor hem als

staatssekretaris van leefmilieu, maar dat veranderde wanneer hij op economische zaken terecht kwam en zich positief over kern-energie uitliet.

Kalmthoutse Heide

MR: *Wat is volgens u de grootste verdienste van uw vader geweest?*

GD: Zijn grootste verdienste ligt ongetwijfeld op het gebied van de landschapsparken, toen nog 'natuurparken' genaamd. Op dat vlak was hij een echte pionier. Zeker wat betreft de Kalmthoutse Heide. Dat is onder zijn impuls een staatsreservaat geworden. Die pluim mag hij echt wel op zijn hoed steken.

MR: *Hoe is hij daar dan in geslaagd?*

GD: Wel, mijn vader heeft voor de bescherming van de Kalmthoutse Heide in ons land één van de allereerste petitieën georganiseerd. Een dergelijke aktievorm was in die tijd echt nieuw. Ik herinner het me nog precies: in de zomer van 1963 liep de zogenaamde 'Operatie Staatsreservaat'. Op het Koningin Astridplein hier in Antwerpen, voor de gebouwen van de Zoo, hadden ze een tafel neergezet. Daarbij werden alle voorbijgangers aangesproken. Het was een portier van de Zoo die toen luidkeels de mensen aantrok. De aktie had een onmiddellijke toezegging van de overheid tot gevolg: de Kalmthoutse Heide werd een staatsreservaat! Een ongelooflijk succes. Mede door deze enorme inzet voor landschapsparken is hij in 1974 lid geworden van de Koninklijke Kommissie voor Monumenten en Landschappen.

MR: *Hij was dus ook één van de eerste mensen uit de milieubeweging die via een officieel mandaat invloed kon uitoefenen op het beleid?*

GD: Hij was alleszins één van de eerste milieu-aktivisten die er ook naar streefde om bij het beleid betrokken te worden. Dit werd hem trouwens door sommigen zeer kwalijk genomen, ook binnen BBL. Men vond dat mijn vader te veel "kompromissen" sloot. Dat is een logisch gevolg indien je mee het beleid wil bepalen.

Mijn vader was daarin heel autentiek: hij was bereid tot het sluiten van compromissen, maar hij sloot die nooit voor zichzelf. Daarom was hij ook zo triest als er mensen zich, om zichzelf in de belangstelling te zetten, lanceerden in de milieubeweging. Hij was niet erg voor politiciers. Hij is bijvoorbeeld nooit lid geweest van een politieke partij. Uit zijn teksten kan ik ook opmaken dat hij van het standpunt was dat men moest stemmen voor een groene stem, maar dit laatste bedoelde hij niet partijgebonden. Met Agalev heeft hij dus nooit hoog opgelopen.

MR: *U las dus ook zijn teksten?*

GD: Ja, maar meer na zijn dood. Het grootste deel van zijn archief hebben we overgedragen aan Natuur- en Stedschoon. Mijn vader hield onder andere zeer minutieus dagboeken bij. Hij schreef dagelijks alle feiten op. Hij kon bijvoorbeeld onmiddellijk zeggen hoe lang het geleden was dat hij een bepaalde plaats nog had bezocht. Ooit is hij overvallen geweest en toen is zijn notaboek, dat een volledig jaar notities bevatte, verloren gegaan. Dat heeft hij het ergste gevonden aan die overval. Hij is toen direkt alles beginnen

rekonstrueren. Sinds hij gestorven is, hou ook ik een agenda bij. Zo weet ik precies wanneer ik waar gewandeld heb en wat ik heb gezien. Het is een heel bijzondere gewoonte.

Prijs Herman Delaunois

MR: *Hoe staat het nu met de nagedachtenis aan uw vader?*

GD: Er staat een gedenksteen voor hem op de Lüneburger Heide. Daar is hij op 6 augustus 1983 temidden van een landschap dat hem lief was, gestorven. Maar ik vraag mij af of die steen daar op de juiste plaats staat. De Duitsers hebben blijkbaar meer interesse in mijn vaders engagement gehad dan wij Belgen.

Maar daarnaast is er nog de Prijs Herman Delaunois, die tweejaarlijks uitgereikt wordt door Natuur- en Stedschoon. Bij zijn dood had mijn moeder gevraagd om geen bloemen of kransen mee te brengen maar een bedrag te storten op de rekening 'Fonds Herman Delaunois'. Met de interesten op deze rekening wordt die prijs gefinancierd. Hij wordt toegekend aan een verdienstelijk iemand op het gebied van de landschapsparken.

Milieudebatten

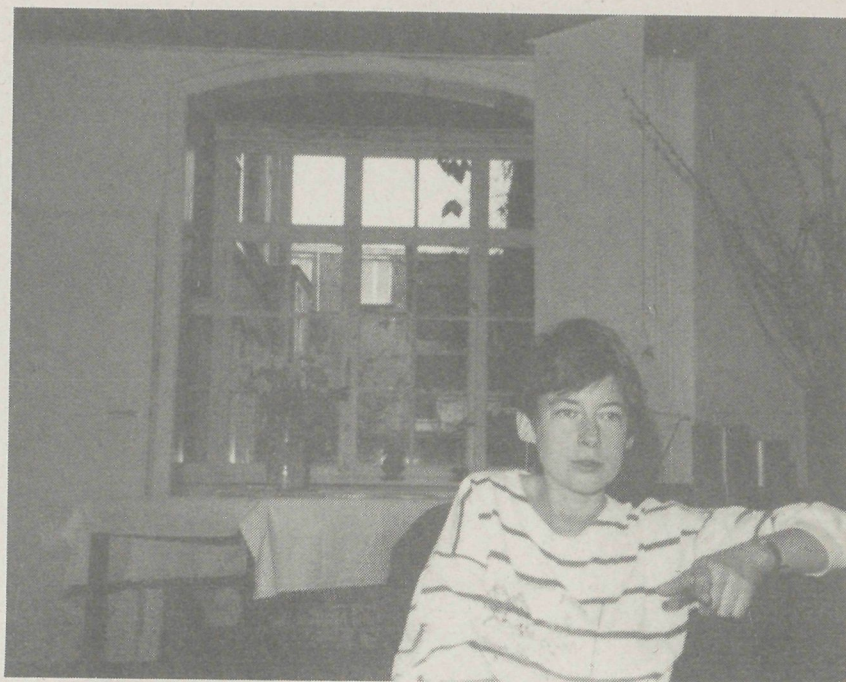
MR: *Heeft uw vader grote invloed uitgeoefend op uzelf?*

GD: Het spreekt vanzelf dat ik van kindsbeen af nauw bij de leefmilieuproblematiek ben betrokken geweest. Als kind ging ik ook mee wandelen in de Kalmthoutse Heide of ging mee op

uitstap met Natuur- en Stedschoon. In mijn later beroepsleven heb ik in het Fakkelteater (*Greet Delaunois heeft er 9 jaar als dramaturge gewerkt, nvdr*) op zondagmiddag een reeks milieudebatten georganiseerd. Ik bracht sprekers samen uit verschillende sferen: politici, milieu-activisten, betrokken partijen... Er waren toen levendige discussies over de 'golfterreinen', het 'Centraal Station van Antwerpen', het 'Galgenschoor' en over 'vijf jaar na Tsjernobyl'. Dat was een prettige tijd. En vandaar ken ik Guido Steenkiste, Dirk van Melkebeke,... van de BBL toen.

MR: En wat doet u nu nog?

GD: Ja, nu ben ik niet zo actief meer bezig met milieu. Ik ben eerder een "milieu-geïnteresseerde". Ik lees nog wel veel over die problematiek. Bij mijn moeder, die abonnee is, kijk ik nog altijd Milieurama in bijvoorbeeld. Daarnaast ga ik elke zondag wandelen. Maar ik moet me wel beperken omwille van mijn twee kinderen (*Ellen is zeven en Wout is er vijf,*

"De Kalmthoutse Heide is onder zijn impuls een staatsreservaat geworden. Die pluim mag hij echt wel op zijn hoed steken."

nvdr). Mijn oudste begint nu ook al eens te zeuren als ze mee moet wandelen. Ik wil daarom voorzichtig zijn. Je moet ze niets opdringen, want dan krijgen ze er misschien een afkeer van. En dat is nu ook

weer niet de bedoeling.

MR: Dankjewel voor deze leerrijke Bababbel.

**Barbara De Coninck
Bart Boets**

Herman Delaunois: een veelzijdige persoonlijkheid

Oscar Delaunois en zijn vrouw waren in 1910 de grondleggers van de allereerste leefmilieuvereniging in Vlaanderen, namelijk "Natuur- en Stedschoon". Hun zoon Herman werd in 1919 geboren. In hem legden ze al hun idealen voor een vriendelijker, groener en gezelliger Vlaanderen met zijn schat aan historische monumenten. Het is niet te verwonderen dat hij al zeer vroeg (in 1937) een actieve rol zou spelen in deze vereniging en dit zou blijven doen tot zijn laatste levensdag. Maar zijn activiteiten beperkten zich niet tot zijn eigen vereniging. Hij stimuleerde de samenwerking met anderen, zelfs buiten Vlaanderen. Zo was hij mede-oprichter van het "Nationaal Verbond voor Natuurbescherming" (1952) en het "Centrum voor Natuurbeschermingseducatie" (1966). Hij was er ook bij toen in 1971 "Bond Beter Leefmilieu - Inter-Environnement" boven de doopvont werd gehouden: hij werd zelfs de eerste voorzitter van BBL-Vlaanderen. In 1974 werd hij lid van de "Koninklijke Kommissie voor Monumenten en Landschappen" te Brussel. Hij stond ook aan het hoofd van de BBL-delegatie toen die in 1977 door Koning Boudewijn werd ontvangen. Deze veelzijdige man kreeg in 1978 oververdiend de Van Tienhoven-prijs te Bonn voor zijn natuurbeschermingstalenten. Hij schrok ook niet terug om de inkonsekwentie van politici op de korrel te nemen. Tot aan zijn dood (in 1983) bleef hij zich inzetten voor zijn geliefkoosd onderwerp, de landschapsparken.

Perswerk in de non-profit sektor

In het december-nummer van Milieurama 1990 gaven we een aantal vuistregels weg met betrekking tot perswerk in de non-profit sektor, meer bepaald in verband met de geschreven pers. Hieronder nu willen we het hebben over de gesproken pers, namelijk de radio- en televisiepers. Je zal er als milieu-aktivist ongetwijfeld mee te maken gekregen hebben (of er alleszins nog mee te maken krijgen) en dat heeft misschien een wrange nasmaak nagelaten. In dit artikel krijg je antwoorden op de vragen: hoe ga je een dergelijke confrontatie te lijf en hoe kan je je er precies op voorbereiden?

Radiopers

Met de radiopers bedoelen we niet alleen de persmensen van onze nationale zender BRT, maar ook die van de regionale vrije radio's. Met deze laatsten zullen de lokale milieugroeperingen meer mee gekonfronteerd worden. Eén van de belangrijkste karakteristieken inzake radiopers, is de snelheid waarmee de informatie aan de luisteraar wordt overgebracht. "Het woord" is vluchtig: de uitgesproken tekst vervliedt en komt niet meer terug. Als gesprekspartner in een radio-interview is het daarom van het grootste belang dat je je gedachtengang met de grootst mogelijke bedachtzaamheid en in uiterst precieze bewoordingen formuleert. Wat je zegt, moet logisch zijn (structuur), concreet en "to the point" (inhoud) en (dit is minstens even belangrijk...) helder van vorm. Tenzij de producer het uitdrukkelijk anders vermeldt, ga je ervan uit dat je voor een breed publiek spreekt, dat 75% van de luisteraars luisterbereid is, maar daarnaast ook lak heeft aan lange technische of specialistische uiteenzettingen.

Enkele «inhoudelijke» tips

Vat je gedachten bondig samen, gebruik waar mogelijk cijfergegevens (maarteveel nu ook weer niet) om je beweringen te staven. Kader je akties of activiteiten binnen de historische kontekst van de vereniging: op welke manier was de vereniging in het verleden actief binnen deze problematiek, in welke mate is deze doelstelling eerder al prioritair geweest, enzoverder. Om het geheel wat op te vrolijken, geef je best een voorbeeldje ter illustratie. En liefst één dat de mensen aanspreekt, dat herkenbaar is maar toch niet onwaarschijnlijk. Wees ten slotte zeer precies in het citeren van iemands uitspraken, zo niet komt er gegarandeerd narigheid van.

Enkele «vormelijke» tips

Spreek voldoende luid en verzorg je intonatie, zodat de aandacht van de luisteraar voor jouw uiteenzetting verscherpt en niet afgeleid wordt door andere zaken dan de inhoud. Blijf objektief en val niet onbeleefd bits uit tegenover de tegenpartij (maak er geen «wellesnietes»-spelletje van). Vermijd onnodige (normatieve) oordelen, maar laat je gelijk uit de objektieve gegevens (cijfers, onderzoeksresultaten,...) blijken: gevoelsuitlatingen hebben dikwijls iets lachwekkends (zodat men je niet meer au sérieux neemt) en vroeg of laat worden scheldpartijen je toch op de een of andere manier betaald gezet. Sommige belangengroepen bevestigen zo zichzelf maar al te vaak als de (stereotiepe) «linkse, marginale, ondoordacht schreeuwende milieumilitant». Bedenk tenslotte dat een gereserveerde, beheerste, stijlvolle presentatie van het onderwerp altijd respect afdwingt (en dus geloofwaardiger overkomt).

Televisiepers

Televisie is een zeer opdringerig medium, een continue vloed aan bewegende beelden die van de omstaanders alle aandacht opeist. Bij de opnames is ook het «hulpstuk», de kamera, meedogenloos agressief: het is in feite een grote lens, die als het ware al het geviseerde gulzig en ekshaustief opzuigt.

Diegene die in beeld komt, moet binnen je vereniging daarvoor de aangewezen persoon zijn. Als je dan voor de kamera verschijnt, wees uiterlijk én innerlijk tot in de perfectie voorbereid.

Wat dat uiterlijke aspect betreft: het is werkelijk vanzelfsprekend (maar niettemin nodig om er nogmaals op te wijzen) dat je verzorgd overkomt. Wat dan de «innerlijke» voorbereiding betreft: speel het vooral op «indruk». Aangezien televisie zo mogelijk nog vluchtiger van aard is dan radio, zal het erop aankomen een gunstige indruk op de kijkers na te laten. Met andere woorden wát je zegt, is belangrijk maar hoé en de manier waarop, nog veel meer!

Omdat er nu tijdens opnames zoveel van je reactie- en improvisatievermogen gevergd wordt, zorg je er best voor dat je een spiekbrieftje op zak hebt. Daarop schrijf je (in drie kolommen) kort wat je wil zeggen en, in mindere mate, waaraan je je kan verwachten:

- (1) de (te verwachten) vragen,
- (2) jouw antwoorden en
- (3) jouw argumenten.

Je zal zien dat je je, gewapend met dit brieftje, in alle omstandigheden veilig zal blijven voelen en zelfs mits enige ervaring het gesprek zo zal kunnen richten dat je uiteindelijk gezegd krijgt wat je zelf wil.

Tenslotte nog dit: indien je van plan bent om met een kameraploeg buiten op het terrein te gaan filmen, zorg dan voor (1) een plannetje

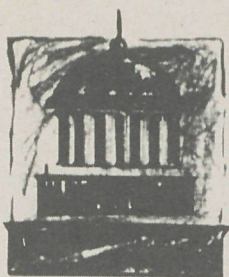
van dat terrein, (2) een persmap met een basistekst over je vereniging, je aktie en je activiteiten, (3) makkelijk te gebruiken illustratiemateriaal (je logo, je tijdschrift, je publikaties, enkele relevante persartikelen of archieffoto's, enz.) en (4) stel een noodplan op voor het geval het slecht weer is.

Ter afronding

Het kan tenslotte nuttig zijn om binnen de vereniging een persboek (= agenda) uitsluitend te reserveren voor de gesproken pers. Zo kan je naderhand nagaan met welke frekwentie en over welke onderwerpen jouw vereniging in het nieuws is gekomen, en... op welke manier. Laat de mikrofoons nu maar afkomen. Alvast veel succes!

Barbara De Coninck

Met dank aan WWF-Belgium

WET EN PERS

Gebruikte afkortingen:

DM: De Morgen
DS: De Standaard
HV: Het Volk

Van de in deze rubriek vermelde persartikels kan schriftelijk of telefonisch een kopie worden aangevraagd bij de Bond Beter Leefmilieu, Luxemburgstraat 23/5, 1050 Brussel, tel. 02/514.05.00. Duidelijk vermelden waarvan je een kopie wenst. Bij de kopies wordt er een overschrijvingsformulier gevoegd, waarmee het verschuldigde bedrag (5fr. per kopie + verzendingskosten) kan worden gestort.

Best in Mest

Op 28 februari werd het lang verwachte mestdecreet gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Hoewel nog een belangrijk aantal punten in verdere uitvoeringsbesluiten moeten gekoncretiseerd worden, staan in het decreet zelf en in het uitvoeringsbesluit van 20 februari al een aantal punten die voor «de milieu-aktivist te velde» interessant om weten zijn.

- Elke veehouder zal om het jaar bij de mestbank aangifte moeten doen van gegevens in verband met de produktie en de verwijdering van het mest op zijn bedrijf. Verder moet elke gebruiker een permanent register bijhouden met relevante gegevens over mestgebruik, veestapel en bijhorende kultuurgrond.
- Enkel door de mestbank erkende vervoerders mogen nog mest vervoeren. Elk vervoer moet vergezeld gaan van een geldig vervoersdokument. Deze verplichting geldt niet voor vervoer van dierlijk mest naar eigen kultuurgronden of die van andere gebruikers op basis van een door de mestbank goedgekeurde overeenkomst. De bemesting van kultuurgrond wordt beperkt tot maximaal 400 kg stikstof per hektare en per jaar. Voor «difosforpentoxyde» liggen de normen op: 200 kg voor de teelt van snijmaïs en voor de grasteelt, en 150 kg voor de teelt van andere gewassen.
- De sluikeverwijdering van dierlijk mest via lozing of storting op andere plaatsen dan kultuurgrond (riolering, oppervlaktewater, bermen, enz.) wordt ver-

boden. Ook de bemesting van kultuurgrond wordt op sommige tijdstippen verboden: 1) op alle zon- en feestdagen; 2) van 15 mei t.e.m. 1 november, tussen 19u en 8u; 3) gedurende de periode van 2 november t.e.m. 15 februari; 4) wanneer de kultuurgrond overstroomd, bevroren of met sneeuw bedekt is. Het opgebrachte dierlijk mest moet bovendien op onbeteelde kultuurgrond binnen de 24 uur ondergewerkt worden.

- De betrokken veetelers en vervoerders zullen een heffing moeten betalen aan de mestbank. De hoogte van de heffing zal bepaald worden op basis van het eventuele jaarlijkse mestoverschot en de verhandelde hoeveelheden mest.

- Het toezicht op de naleving van de bepalingen uit het mestdecreet gebeurt door: 1) de officieren van gerechtelijke politie; 2) ambtenaren van de Vlaamse Landmaatschappij en het Bestuur Milieu-inspektie; 3) de burgemeester, de gemeentelijke politie en de gemeentambtenaren die het in het VlaReM omschreven bekwaamheidsbewijs bezitten. Deze ambtenaren kunnen op de voorgeschreven manier stalen nemen van grond, meststoffen en diervoerders, die door erkende laboratoria worden omkleed.

Eindelijk is dus een juridische basis gecreëerd voor een degelijk mestbeleid in Vlaanderen. Het komt er nu op aan om dit beleid op korte termijn operationeel te maken en met de hulp van waakzame milieuverenigingen ook de naleving ervan in de praktijk af te dwingen.

Rik De Baere

PERS

- Knack, 6/2/1991: «Ekologische oorlog», door Dirk Draulans. Over de verminkingen aan het milieu ten gevolge van de olievlek in de Perzische Golf.
- DS, 12/2/1991: «Milieubeleid van VS gevangen in te lage energieprijzen», door Leo Schrooten. Over de onenigheid tussen politici en milieubeweging over konkrete maatregelen tegen hoog energieverbruik.
- DM, 13/2/1991: «Ruimte-afval wordt steeds groter probleem». De vervuiling slaat ook toe in de ruimte.
- HV, 15/2/1991: «Groen Vlaanderen vervaagt in de mist», door Water De Taeye. Over het maar niet groener wordend Vlaanderen ondanks het

Natuurontwikkelingsplan van minister Kelchtermans.

- Panorama, 15/2/1991: «Werk het kabinet van Miet Smet?», door Bernard van de Populiere. Over het haperend milieubeleid in België.

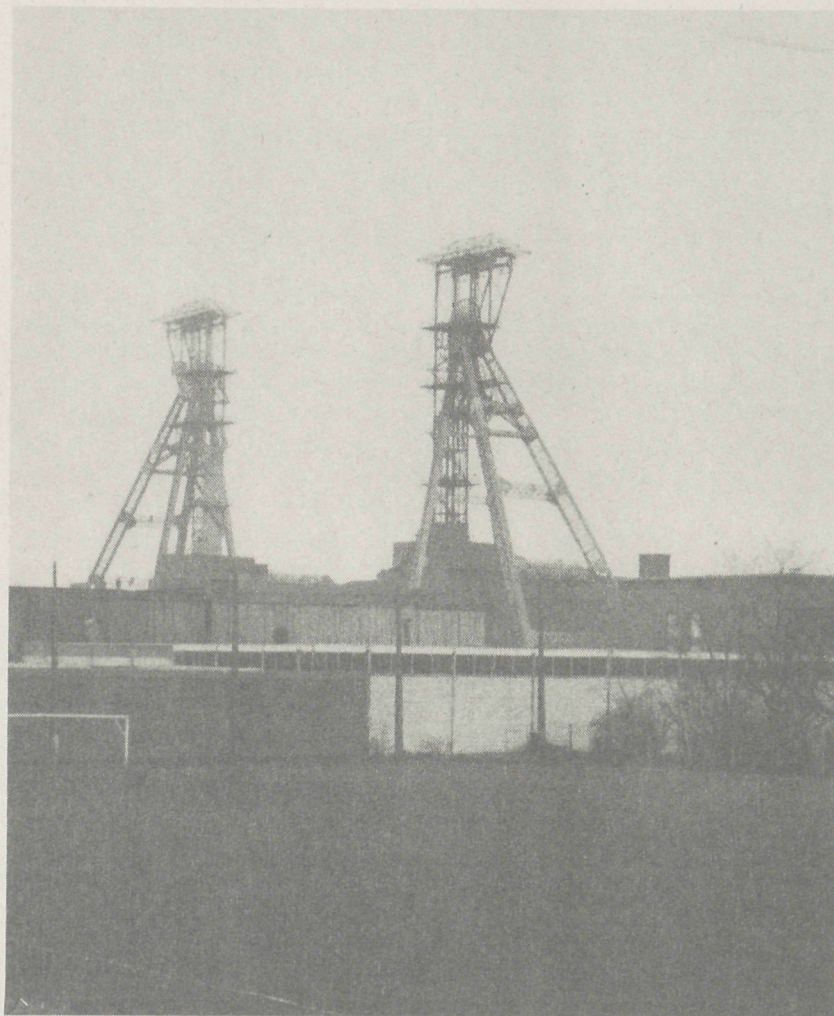
- Knack, 20/2/1991: «Greenpeace heeft altijd gelijk», door Peter Renard. Over de direkte aanpak van Greenpeace die haar in de Westerse wereld zo populair maakt, maar in Japan minder sympathie oogst.

- Trends, 28/2/1991: «Het groene geweten», door Isabelle Baele. Over de gladde reclametrucs uit de toverdoos van de milieumarketing.

door Bart Boets

Tijl met zijn botte bijl

Topmanager Tijl Gheyselincx is al enige tijd zoet met het bedenken van nieuwe bestemmingen voor de oude mijnterreinen in Limburg. Momenteel denkt de KS-topman aan een groot opgezet Edukatief, Rekreatief en Cultureel kompleks. Dit zogenaamd ERC-project beperkt zich echter niet tot de oude mijnterreinen maar strekt zich tot ver in de omliggende heide- en boskompleksen uit. Begrijpelijkerwijze tot groot ongenoegen van de natuur- en milieuverenigingen, die dan ook volop kritiek spuien op Tijls hersenspinsels. Maar ze doen meer. Zo stelde Natuurreservaten vzw onlangs een alternatief ERC-project voor, gebaseerd op het konsept "duurzaamheid".

ERC

Het mijnterrein van Waterschei (100 ha) en de mijnterrils (200 ha) zijn omgeven door een brede en erg waardevolle buffer van heide en bossen. Naast het kulturele en edukatieve kompleks op het mijnterrein zelf, voorziet het ERC-project in deze buffer een hele verzameling rekreatieve infrastructuur en verblijfsakkomodatie: een modeltuinpark ten westen van de terrils, een golfterrein met 200 villa's, een bungalowpark ten noorden van de terrils, een reservegebied voor hotels, een camping én een nieuwe autoweg ten zuidoosten van het gebied. In elk geval betekent het de aantasting of zelfs verdwijning van boskompleksen. Ten noorden van het voormalige mijnkompleks gaan zelfs zeldzame landduinen voor de bijl van Tijl.

Natuurvernietiging op grote schaal

Om deze ingrepen mogelijk te maken, is een drastische herziening (over 1700 ha) van het gewestplan Hasselt-Genk nodig, met onder meer een omzetting van 1000 ha bos- en natuurgebied tot rekreatiegebied: de grootste gewestplanherziening én natuur- en bosvernietiging die Vlaanderen ooit gekend heeft. Reeds in februari 1989 werkte het studiebuero Belgroma een (vernietigend) milieueffekt rapport over het projekt af. Dit MER-rapport besluit ondubbelzinnig dat de inplanting van het ERC-project zal bijdragen aan de verdere versnippering van de natuurlijke ruimte in Limburg, dat door de realisering van de plannen de gunstige ekologiske processen die nu op de terrils plaatsvinden, zullen stilvallen en dat heel wat zeldzame vogelsoorten er definitief zullen verdwijnen.

Sinds dit MER werd het opzet wel enigszins gewijzigd, maar niet echt ingrijpend. De vallei van de Bosbeek is in het huidige konsept niet meer opgenomen, maar er kwam wel ongeveer 250 ha van het gebied Horensberg-Bodem-bos (ten zuiden van het mijnterrein) bij. De versnippering van één van de grootste aaneengesloten bos- en natuurkomplexen van Vlaanderen vermindert er niet door. Het ERC-project zou dus een ware ramp betekenen voor het natuurontwikkelingsplan. Als men dat nog wil en kan realiseren tenminste... Maar ook ten opzichte van andere milieuproblemen zou het ERC-project een slechte zaak zijn. Het zou immers een sterke toename van de produktie aan huisvuil en afvalwater inhouden. Hetzelfde geldt voor de automobiliteit. De nieuwe autoweg door het Bodembos betekent ongetwijfeld meer autoverkeer en dus méér lawaai, méér luchtverontreiniging en méér verkeersonveiligheid. Een verkennend mobiliteitseffektrapport van Langzaam Verkeer bevestigt deze stelling. Het moet duidelijk zijn: zoals het ERC-project er nu uitziet is het vanuit natuur- en milieuoogpunt gewoon onaanvaardbaar.

Harde ekologische randvoorwaarden

Het spreekt voor zich dat natuur- en milieuverenigingen zich tegen het ERC-project weren als duivels in een wijwatervat. Zowel lokale als nationale organisaties eisen dat de Vlaamse eksekutieve bij de uitvoering van dit projekt harde ekologische randvoorwaarden stelt. Als ze tenminste geloofwaardig wil blijven met haar «milieuvriendelijk beleid». Zeker de ministers Kelchtermans (leefmilieu) en Waltniel (ruimtelijke ordening) dragen hier een zware verantwoordelijkheid. Dit houdt konkreet volgende elementen in:

- konsentreren van de bebouwing op het voormalige mijnterrein (wat trouwens voor de nutsvoorzieningen heel wat goedkoper zal uitkomen);

- onmogelijk maken van nieuwe akkomodaties en infrastructuur in de bos- en natuurgebieden rond het mijnterrein (een eventuele gewestplanherziening moet gericht zijn op een betere bescherming van deze gebieden);

- initiatieven nemen om rond het mijnterrein een grote eenheid natuurgebied te ontwikkelen; via een ekologisch herstelbeleid moeten ook de mijnerrils en voormalige bezinkingsbekkens daarin geïntegreerd worden.

Alternatief

Uitgaande van deze randvoorwaarden en van het konsept «duurzaamheid» heeft Natuurreservaten vzw onlangs een alternatief ERC-project ontwikkeld. Tjil Gheyselincx krijgt dus niet enkel negatieve kritiek, maar ook de pap in de mond om zijn plannen te «ekologiseren». Wat stelt men de KS-baas konkreet voor?

Natuurontwikkeling kan onder meer door de terrils te laten ontwikkelen als natuurterrein, eventueel met ekstra inplanting van inheemse, aan de ekstreme bodemomstandigheden aangepaste plantensoorten. De voormalige bezinkingsbekkens (die door de uitspoeling van zouten het grondwater vervuilen) kunnen worden omgevormd tot waterrijke natuurterreinen en net als de terrils ook een belangrijke natuuredukatieve rol vervullen.

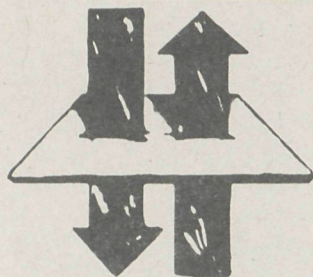
Op de voormalige mijnsite wordt in het alternatief «duurzame ontwikkeling» de rode draad. De «stad» wordt een gekondenseerde verweving van allerlei funkties, zo-

wel verblijfsakkomodatie als «attrakties». Bij de bouw en ontwikkeling van deze stad gebruikt men milieuvriendelijke materialen (betonpuingranulaat i.p.v. grind) en duurzame energiebronnen (zonne- en windenergie). Men bereikt de stad vooral door een optimaal openbaar vervoer. De huidige voorstellen «Filmcity», «Exploratory», «Artefactory» en «Educational centre» kunnen in deze stad geïntegreerd worden, maar richten zich vooral op ekologische tema's. De bezoeker ziet dan «The Emerald Forest», voorafgegaan door een Cousteau-dokumentaie en verbaast zich vervolgens in het «Exploratory» over de duurzaamheidsondersteunende technologie. Boeiende ontwikkelingen en technische «know how» rond duurzame energie, duurzame landbouw en hergebruik van grondstoffen passeren de revue. Tenslotte geniet hij in het «Artefactory» van de prachtige design en inventiviteit van allerlei milieuvriendelijke produkten: produktbeleid wordt immers essentieel. Doorheen de «city» loopt een «Garden park» bestaande uit een verweving van inheemse plantensoorten. In het «Educational centre» worden ondertussen mensen met lage opleidingsnivo's opgeleid in toekomstgerichte vakken, zoals energiebeheer, waterbeheer en natuurbeheer. Zo krijgen heel wat mensen die nu uit de boot van de arbeidsmarkt vallen opnieuw heel wat meer kansen.

Uniek en duurzaam initiatief

Het ERC-project kan zo een echt uniek nieuw initiatief worden met een Europese uitstraling. De Vlaamse eksekutieve kan hiermee haar papieren tijger, namelijk de «duurzame ontwikkeling», in een eerste konkrete en praktische toepassing uitwerken. Het lijkt alleszins een boeiende uitdaging.

Luc Goeteyn

LEDENBLAD

BELT

«Tessenderlo leeft nog altijd op een levensgevaarlijk kruisvat», dit was de titel boven een schijnbaar onbeduidend artikel in het Belang van Limburg (8/3/1991). Maar de reikwijdte ervan is niet te onderschatten. Het bleek namelijk te gaan over een document van staatssecretaris van leefmilieu Miet Smet dat bedoeld was om een efficiënt **rampenplan** uit te werken. In dat document worden voor het industrieterrein van Paal-Tessenderlo vooral Neste, ACP, Limburgse Vinylmaatschappij en Tessenderlo Chemie geïdentificeerd. Verschillende scenario's werden uitgewerkt: mocht er zich bijvoorbeeld bij Tessenderlo Chemie een totaalverlies voordoen van een reservoir, waarbij de grootste mogelijke hoeveelheid chloor ontsnapt, dan valt de zone die een gevaar inhoudt voor de gezondheid binnen een straal van 25 km, de zone met gevaar voor het leven binnen 11,8 km en de zone met mortaliteit binnen 2,8 km... Toch houdt het document voor Beter Leefmilieu Tessenderlo (BELT) weinig verrassingen in. «Hoe lang wordt ons al niet verweten alarmerende berichten de wereld in te sturen. Dit document bewijst dat wij realisten zijn. En dan wordt in het onderzoek niet eens rekening gehouden met het feit dat de chemische installaties niet aan de

wettelijke voorschriften voldoen en dat niet alle gegevens van de opgeslagen hoeveelheden scheikundige stoffen geweten zijn». Maar daarmee houdt het niet op: op dit moment worden terreinen klaargemaakt om nog twee keer zoveel in te planten als er nu aanwezig is. Er lopen o.a. aanvragen voor een verbrandingsoven en een PVC-fabriek. «De waanzin die nu al bestaat wordt dan vermenigvuldigd met faktor 3. Is dat niet spelen met vuur?» aldus BELT. «Onze politici lijken wel gegijzeld. Ze zijn behept om elke vergunningsaanvraag in het centrum van Tessenderlo gunstig te beantwoorden. Alsof de tewerkstelling belangrijker is dan mensenlevens... Ze zouden beter een voorkomingsbeleid voeren in plaats van achteraf te komen jammeren».

NATUUR 2000

De Vlaamse Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubehoud (JNM), kortweg Natuur 2000, is een vereniging voor jongeren van 8 tot 25 jaar. De zowat duizend Natuur 2000-ers, verspreid over 40 afdelingen in het Vlaamse land, werken allen intensief mee aan het organiseren van talrijke activiteiten in verband met natuur en milieu. Zo is er

jaarlijks een lange reeks kampen en excursies, voert men acties voor het behoud van onze leefomgeving, worden er diavoorstellingen en filmavonden gegeven en sluit de vereniging in december haar werkjaar af op een groot nationaal kongres. Allemaal erg boeiend, zelfs voor de allerjongsten.

Tijdens de komende schoolvakanties heeft Natuur 2000 een ruim **kampenpakket** in petto. Voorkennis is niet vereist, wel een stevige interesse voor al wat groeit en bloeit. Zo was er van 9 tot 12 april een Paaskamp in de Voerstreek rond de typische voorjaarsflora (vanaf 12 jaar). Ook tijdens de grote vakantie en de najaar-weekends zijn er kampen. Interesse? Vraag gerust meer inlichtingen op het nationaal secretariaat van Natuur 2000, Bervoetstraat 33, 2000 Antwerpen (03/231.26.04).

NATUUR & LANDSCHAP

Boutersem werd door de regionale natuurvereniging Natuur en Landschap (N&L) opgescheept met de weinig eervolle **Milieukemel 1990**, omdat deze gemeente het slechtste milieubeleid gevoerd heeft van het hele Hageland. Natuur en

Landschap heeft er steeds op gestaan op konstruktieve wijze met iedereen te willen samenwerken. Tot op heden kreeg dat bij de gemeentebesturen weinig gehoor. Dat juist Boutersem de Milieukemel toegewezen kreeg, is niet toevallig. Vermits burgemeester Bosmans vroeger kabinetschef van de minister van leefmilieu is geweest, waren de verwachtingen hoog gespannen. Maar het voorstel tot de aanleg van een nieuwe verbinding met de E40 autosnelweg en begeleidend industrieterrein dwars doorheen een open ruimte kon moeilijk positief gewaardeerd worden. Verder bestaan er plannen voor een uitbreiding van bestaande KMO-zones en een gewestplanwijziging voor nieuwe woonzones (hoewel er nog voldoende bouw kavels zijn). Daarmee is de kous nog niet af. Boutersem verwaarloost de Velpe-biotop en doet geen voorstellen voor waterzuivering. Tenslotte wordt het gemeentelijk domein Kwabeek niet ekologisch beheerd, ondanks tal van deskundige beheersplannen. Naast Boutersem kregen ook Tiel-Winge, Geetbets, Hoegaarden, Kortenen, Lubbeek, Herent, Holsbeek en Aarschot van Natuur en Landschap een zeer slecht milieuraapport.

door Bart Boets

Eigen aard is een dagje waard

21 jaar geleden las Denis Hayes, student in de rechten, een toespraak in de krant, door de toenmalige senator Gaylord Nelson van Wiscousin (USA). Die stelde voor een nationale dag te organiseren waarop demonstraties zouden plaatsvinden waaruit de bezorgdheid om het milieu zou blijken. Hayes, die kan gezien worden als één van de vele oproerkraaiers binnen de academische wereld, verliet onmiddellijk de universiteit van Harvard, om één van de grootste demonstraties in de geschiedenis te helpen opzetten: «Earth Day» of «Dag van de Aarde». Op 22 april 1970 participeerden naar schatting meer dan 20 miljoen Amerikanen aan «Earth Day». Zij groepeerden zich allemaal onder de spandoek van «Moeder Natuur».

5th Avenue

Zo'n 10.000 scholen, 2.000 universiteiten en verschillende andere groeperingen vierden in 1970 op hun manier «Earth Day». De activiteiten varieerden van natuurwandelingen tot konferenties en acties tegen grote vervuilers. De burgemeester van New York bijvoorbeeld liet het normaal overdrukke «Fifth Avenue» afsluiten voor alle verkeer, en de hele dag door hielden zo'n 100.000 mensen een eko-markt open. Bedrijven verdaagden zelfs kongressen, zodat hun werknemers aanwezig konden zijn op zgn. «teach-in's». Dit alles bleef niet zomaar zonder resultaat. Zo lag Earth Day 1970 bij menigeen nog vers in het geheugen toen in 1971 het «Environmental Protection Agency» werd opgericht. De «Clean Air Act» ende «Clean Water Act» volgden op de voet. Denis Hayes bleef niet stilzitten en verrichtte veel lobbywerk. In de maanden en jaren na deze eerste Earth Day werden vele nieuwe milieu-wetten gestemd. Bovendien gingen miljoenen mensen milieubewuster leven.

Ook in 1990

In 1989 startte Denis Hayes met de organisatie van Earth Day 1990. Earth Day 1970 had ervoor gezorgd dat een aantal milieuproblemen werden aangepakt. Maar andere problemen werden alsmaar groter. Onze planeet had ook te kampen met een aantal nieuwe ziektes: het broeikas-effekt, de zure regen, giftige afval, toenemende woestijnvorming, regenwouden die op het punt staan van onze aardbol te verdwijnen,...

Volgens Gaylord Nelson was het objectief van Earth Day 1990 een massale wereldwijde demonstratie door meerdere honderden miljoenen mensen die de politieke wereld wakker zouden schudden. Hiermee wordt tevens de start gegeven aan het «Internationaal Decennium van het Milieu».

Volgens koördinatoren in Californië is 22 april 1990 het grootste milieuevenement in de geschiedenis geworden. Het is de bedoeling om elk jaar van 22 april een Dag van de Aarde te maken.

Dag van de Aarde 1991

Ook dit jaar gaat er wereldwijd weer vanalles gebeuren. Een internationaal coördinatie-team zal zorgen voor een optimale communicatie tussen de landen vanuit Victoria in Canada. 22 april valt dit jaar echter op een maandag, wat voor een grote manifestatie niet ideaal is. Vandaar dat in veel plaatsen het startsein van de akties in het weekend ervoor (dus op 20 en 21 april) wordt gegeven.

Dit jaar werd de Bond Beter Leefmilieu gevraagd om in Vlaanderen hieraan ruchtbaarheid te geven. De activiteiten vorig jaar beperkten zich voornamelijk tot het schoonmaken van een strand door een

Een greep uit de doelstellingen:

- * het inspireren tot ingrijpende en effectieve veranderingen in de mentaliteit, persoonlijke levensstijl en de wetgeving, zowel binnen instituties en bedrijven, als binnen kleinere gemeenschappen.

- * het creëren van een voortdurend groeiend wereldwijd communicatienetwerk van individuen en groepen die zich inzetten voor allerlei aspecten van herstel van het milieu, en elkaar via dit netwerk op de hoogte houden en inspireren. Voor het eerst in de geschiedenis werd hierbij steeds meer (naast telefoon en typemachine) gebruik gemaakt van fax en speciale computernetwerken zoals EcoNet, GreenNet en EarthNet.

- * het lanceren van een «Internationaal Decennium van het Milieu», met Earth Day 1990 als eerste activiteit.

Een greep uit de activiteiten die zullen plaatsvinden in 1991:

- * een "milieubewustzijnsweek" in Spanje, Tsjechoslovakije, Nederland, Israël, Verenigde Staten en Mexico.

- * een boomplant-actie in Kenya, Hongkong, Oeganda, Egypte en Zuid-Afrika.

- * nog allerlei andere activiteiten in o.a. Brazilië, Bulgarije, Costa Rica, Frankrijk, Duitsland, India, Noorwegen, Peru, Filipijnen, Swaziland en natuurtijk België.

kleine groep mensen. In 1991 zou de BBL op zondag 21 april ludieke akties willen voeren ten huize van parlementairen die in de Commissie Leefmilieu van de Vlaamse Raad zetelen. Per gemeente werd een milieukoördinator aangesteld die verdere kontakten heeft gelegd met jeugdverenigingen binnen die gemeentes die bereid zijn om aan die aktie deel te nemen. Om te voorkomen dat de hele aktie te heteroog wordt, zijn er drie vast bepaalde thema's waaruit de plaatselijke organisaties kunnen kiezen.

Tema's:

1) mobiliteit (auto & milieu, onze Halveer-actie,...)

2) afval (PVC, wegwerpverpakkingen,...)

3) natuurbehoud (BPA's, Regenwoud, golfterreinen,...)

Bond Beter Leefmilieu zorgt voor de coördinatie en de bekendmaking naar de pers en het grote publiek toe. De parlementairen worden uiteraard op de hoogte gebracht van deze activiteiten. Het is immers niet de bedoeling van BBL om harde akties te voeren, maar wel om ruchtbaarheid te geven aan de milieuproblematiek en de betreffende parlementairen op hun verantwoordelijkheden te wijzen. Dit gebeurt ditmaal niet door de klassieke milieubeweging, maar via de jeugdverenigingen. Zij zullen op verschillende plaatsen in Vlaanderen op die dag de strijd aanvaarten voor een beter leefmilieu. Voor de toekomst van iedereen...

Christine Beernaerts

Zondag 21 april
DAG VAN DE AARDE
Ook in jouw gemeente ?
02/514.05.00

Kursiefje

Openbaar vervoer: iets trager dan zijn schaduw

Eerst wilde ik de titel «de trein mag er zijn» gebruiken, maar ik ben hiervan afgestapt na een merkwaardige reis tussen Brussel en Antwerpen op 16 januari jl. Het is allemaal relatief maar de begrippen «inter-regio», «inter-city» en «klokvast» hebben iets magisch. Je moet het «aan den lijve» ondervinden, zeg ik. De trein vertrok met tien minuten vertraging in Brussel-Centraal. Wat zijn tien minuten in een mensenleven? Hij zou ook uitzonderlijk stoppen in een paar stationnetjes die normaal niet voorzien waren. Eigenlijk was het duseendirekt met slechts een paar hindernissen, zoals Vilvoorde en Mechelen-Neckerspoel. Maar al spoedig bleek dat er iets meer aan de hand

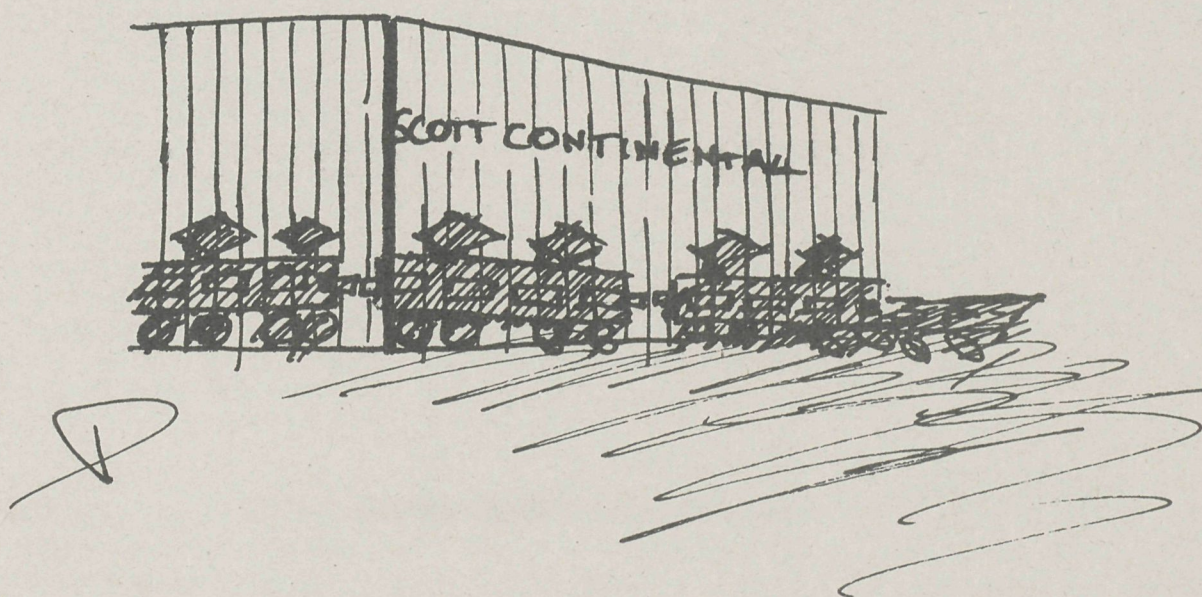
was. Vermits ik de klok-vaste uren nog steeds voor waarheid neem en een paar zaken gepland had, kreeg ik plots een benauwd gevoel. Dat gevoel heb ik niet dikwijls. Het is zoals wanneer men een mooie brede bosweg inrijdt met de wagen en na 4 à 5 km wordt de weg steeds smaller en natter. De trein begon trager te rijden, toch trager dan normaal. Hij stopte ook in niet-aangekondigde stationnetjes waar de deuren niet opengingen (het was een direkt). Al gauw bleek dat mij een lange reis te wachten stond tot ik plotseling buiten de zon opmerkte. Niet zozeer de zon viel mij op, maar wel het resultaat van haar kracht, namelijk de schaduw. Bovendien niet om het even welke schaduw

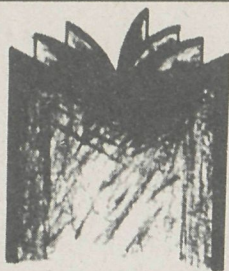
maar wel de schaduw van de trein waarmee ik reisde. Deze schaduw bleef ons dus altijd voor omdat de zon schuin achter de trein stond. De schaduw schoof mooi over het landschap. De mist zorgde ervoor dat het hinterland niet stoorde en de koude had het gras wit gemaakt zodat de donkere schaduw goed zichtbaar werd. Uiteraard zou dit beeld spoedig eentonig worden als de trein steeds naast de weiden zou rijden. Maar onderweg kwam hij vaak dicht bij huizen zodat de schaduw mooi vertikaal ging meerijden, parallel aan de trein. De schaduw volgde iedere inham in iedere achtergevel en veranderde voortdurend van hoogte als de gebouwen dichterbij of verder

van het spoor waren opgetrokken. Zo kreeg de meubeltoonzaal «Van Vaek en zonen» in Neckerspoel plots een interessanter uitzicht dan de dag voordien en ook Scott Continental in Duffel met zijn lichtgele metalen zijgevel stak sterk af tegen de donkere treinschaduw. De trein reed telkens opvallend traag zodat ik de vorm van de elektrische leidingen goed kon bestuderen.

Ik kwam ter bestemming met een half uur vertraging. Ik weet nog steeds niet waarom we zo traag reden maar als het je eens overkomt, hoop ik dat je ook de schaduw mag opmerken, dat er wat mist hangt en dat het wat gevoren heeft.

Popeye

Boek en Milieu

Het Milieu-huishoudboekje, door Peter Vanhoutte, uitgegeven bij EPO, Lange Pastoorstraat 25-27, 2600 Berchem, tel. 03/239.68.74; 1991, 126 p., ISBN 90-6445-805-7, 360 fr., boekhandel.

Dit lage-drempel-boek is geschikt voor mensen die wel iets willen doen voor het milieu, maar niet goed weten waar ze kunnen beginnen. Met een hele resem tips voor milieuvriendelijk huishouden. Minder geschikt voor mensen die achtergrondinformatie zoeken.

Afval en energie in winkelcentra : een systematisch milieu-plan, van het Instituut voor Milieuvraagstukken, Vrije Universiteit Amsterdam, Postbus 7161, NI-1007 MC Amsterdam, tel. 00/31/20/548 3827; 1990, 145 p., 30 gulden (verz.kost inbegrepen).

Als milieuvvervuilers wordt de detailhandel wel eens over het hoofd gezien. In deze sektor komt nogal wat afval vrij, waarbij hergebruik en preventie niet veel aandacht krijgt. Ook op energieverbruik kan heel wat bespaard worden. Daarom werd een plan voor milieuzorg ontwikkeld, bruikbaar voor de meeste winkelcentra.

Kunststofafval op de ontwerptafel, van de IVAM, Interfakultaire Vakgroep Milieukunde, Universiteit van Amsterdam,

Plantage Muidergracht 14, NI-1018 TV Amsterdam, tel. 00/31/20/525 6206; 1990, 110 p., 30 gulden (verz.kost inbegrepen).

Nu de aandacht bij de afvalproblematiek verschuift van verwerking en recycling naar voorkoming is het logisch dat er zoiets bestaat als milieuvriendelijk ontwerpen. Twee aspecten komen aan bod: het vermijden van milieubelastende kunststoffen en het bevorderen van hergebruiksmogelijkheden. Het onderzoek is beperkt tot kunststoffen uit huishoudelijke artikelen en is ook beleidsgericht opgevat.

Minimalisering van de milieubelasting in de woningbouw, van IVAM en Technische Universiteit Eindhoven, in opdracht van de Stichting Milieubewustzijn, Postbus 772, NI-1200 AT Hilversum, tel. 00/31/35/235 908; 1990, 310 p. + bijlagen, ISBN 90-72011-13-9, 75 gulden.

Centraal in dit onderzoek staat de volledige levenscyclus van 29 gangbare bouwmaterialen : de winning van de grondstof, de productie van het materiaal, de bouw zelf, de periode dat de woning bewoond wordt en eventueel hergebruik. Bijna alle bouwmaterialen blijken in één of meerdere fasen van de cyclus schadelijke effecten te hebben op het milieu. Met op het einde een hoofdstuk energieaspecten, en aanbevelingen voor de ontwerpfase.

Meetnet van de kwaliteit van de Belgische oppervlaktewateren in 1989, jaarlijks rapport van het Instituut voor Hygiëne en Epidemiologie, Afdeling Water, Juliette Wytsmanstraat 14, 1050 Brussel, 02/642.55.90; 1991, 291p., 1000 fr. (gratis voor personen uit de openbare sektor).

Rapport vol tabellen met meetresultaten van fysiko-chemische, bakteriologische en hydrobiologische parameters in onze waterlopen. Interpretatie van de resultaten gebeurt met kwaliteitsindexen.

Bestrijdingsmiddelen zwart gemaakt, van Marie-José Ruiken, Uitgeverij Milieudefensie, Postbus 19199, NI-1000 GD Amsterdam, 1990, 63 p.; 12,50 gulden overmaken op giro-nummer 1995200.

Dit rapport biedt niet alleen een overzicht van het gebruik en de gevaren van chemische bestrijdingsmiddelen in Nederland, maar wil ook een aanzet zijn naar het beleid toe. Een drietal lijsten geven aan welke middelen tegen wanneer moeten vervangen worden door milieuvriendelijke alternatieven.

Gebiedsgericht milieubeleid, door Frans Klijn en Adelgonde Laansma, Centrum voor Milieukunde, Rijksuniversiteit, Garen-

markt 1a, NI-2311 PG Leiden, tel. 00/31/71/277 486, 1990, 184 p.

Verslag van een inventarisatie van initiatieven en knelpunten aan gaande gebiedsgericht milieubeleid. Deze opkomende beleidsvorm is gericht op het bereiken van een bepaalde milieukwaliteit voor konkrete gebieden, afgestemd op de specifieke eigenschappen en functies van die gebieden.

Inleiding tot milieuvriendelijk verkeer, door Dirk van Regenmortel en Goedeke Schuerman, Komimo p/a Hoogpoort 9-13, 9000 Gent, tel. 091/23 49 18; 1991, 80 fr.

Beknpte handleiding geschreven in het kader van het project «Jon geren en mobiliteit». Dit project dat loopt in hogescholen in heel Vlaanderen wenst jongeren te in formeren en vertrouwd te maken met alternatieve, meer milieu vriendelijke vormen van vervoer. Met veel citaten en praktische info.

Milieukosten van bedrijven in 1987 en 1988, Centraal Bureau voor de Statistiek, Postbus 959, NI-2270 AZ Voorburg, tel. 00/31/ 70/369 4341, 1990, 48 p., ISBN 90-6786303-3; 16,50 gulden.

In Nederland bestaat al een traditie wat betreft inzameling en verwer king van statistische milieu gegevens. Dit rapport bundelt ge gegevens uit een enquête naar be drijven over hun milieukosten. Die milieukosten zijn milieu-investe ringen, kosten van eigen milieu aktiviteiten en netto-milieulasten.

Makro-invertebraten en water kwaliteit, eindredactie van N. De Pauw en R. Vannevel, uitgege

ven in de reeks Dossiers van de Stichting Leefmilieu vzw, p/a Kredietbank, Kipdorp 11, 2000 Antwerpen, tel. 03/231.64.48, 1991, 316 p., 750 fr.

Om de waterkwaliteit te bepalen van een waterloop is, naast de fysico-chemische en andere biolo gische parameters, het wel of niet voorkomen van bepaalde makro invertebraten van belang. Dit zijn de minder bekende ongewervelden zoals wormen, slakken, kreeft achtigen, bloedzuigers, koker juffers, insecten, enz. Deze be langrijke methode van biologische waterkwaliteitsbepaling met indikatororganismen wordt uitge breid besproken, met talloze tekeningen. Een praktisch standaard werk voor allen die begaan zijn met deze problematiek.

Watermolens van de provincie Antwerpen, door Frans J.B. Dirks, Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedschoon vzw, Koningin Astridplein 24, 2018 Antwerpen, tel. 03/232.35.31, 1990, 124 p., 700 fr.

Boek over de geschiedenis van de watermolens in Antwerpen. De twaalf nog bestaande watermolens in de provincie worden stuk per stuk uitvoerig belicht.

Mogelijkheden voor hergebruik van bedrijfsafvalstoffen, Interfakultaire Vakgroep Milieu kunde, Universiteit van Amster dam, adres zie boven. 1989, 70 p. + bijlagen, ISBN 90-72011-05-8.

Rapport dat de neerslag geeft van een praktisch onderzoek naar het scheiden van bedrijfsafvalstoffen aan de bron, en de inzameling van enkele componenten (papier, kunststoffen). De konklusie is dat

er goede perspectieven zijn mits samenwerking tussen aanbieders, inzamelaars en gemeentelijke overheid en mits de afvalstoffen voldoende afzet vinden.

Jaarverslag biologisch meet net 1989, Vlaamse Maatschappij voor Waterzuivering, Graan markt 2, 9300 Aalst, tel. 053/78.61.29, 1990, kaarten en tabellen.

Overzicht van de metingen van de biologische waterkwaliteit in de ri vieren en beken in 1989. De waterkwaliteitsindexen komen tot stand door telling van bio-indikatoren.

Martine Langen

De in deze rubriek opgenomen publikaties zijn, tenzij vermeld, niet verkrijgbaar bij de Bond Beter Leefmilieu. Ze kunnen wel ge raadpleegd worden in onze milieubibliotheek (Luxemburgstraat 20, 1040 Brussel, tel. 02/ 514.01.70). Openingsuren: maan dag, dinsdag en woensdag telkens van 9 tot 12 uur en van 14 tot 17 uur. Artikelen- en boekenlijsten zijn te bekomen tegen 10fr/blz (+100fr forfait). Fotokopies kosten 5fr/stuk. Gelieve de boeken te bestellen via de betreffende uitgeverij of de boekhandel. Steeds de titel van het gewenste boek aanduiden, indien men via een rekeningnummer be stelt!

Vele van de Nederlandse uitgaven zijn verkrijgbaar bij Stichting Milieubook, Plantage Middenlaan 2, NL-1018 DD Amsterdam, tel. 00/ 31/20/24.49.89.

De goedkoopste manier om een boek in het buitenland te bestellen is per internationale postwissel. Formulieren hiervoor zijn in de postkantoren verkrijgbaar.

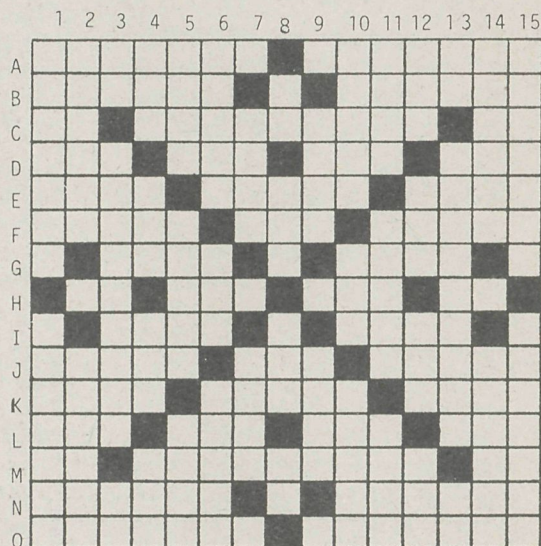
KRUISWOORDPUZZEL

door Dirk Serneels

Nadat je al de woorden van de puzzel gekruist hebt, kan je met de aangeduide letters in het mini-roostertje de Engelstalige titel vormen van een milieuboek uit 1962 dat geschreven werd door Rachel Carson, en in 1964 in Nederlandse vertaling op de markt kwam. Indien je ons deze titel per brief(kaart) laat weten, maak je kans om een milieuvriendelijk boekenpakket te winnen. Maar dan wel vóór 26 april, daarna wordt onze brievenbus onverbiddelijk dichtgemetseld. Tot die tijd kan je met je hopelijk juiste oplossing (want dat verhoogt je winstkansen aanzienlijk natuurlijk) nog terecht bij: Milieurama Puzzelen, Luxemburgstraat 23/5, 1040 BRUSSEL.

HORIZONTAAL

- A. Autobrandstof - ahorn
- B. Brusselse gemeente - plantajuin
- C. Neodymium - likdoorn - item
- D. Schaakterm - Noorse god - olm - Aktiegroep Leefmilieu
Rupelstreek
- E. Liefdesgod - grote hertesoot - groente
- F. Organische verbinding - autobrandstof - zijrivier van de Seine
- G. Struisvogel - deel van Frankrijk
- H. Kilometer - verheugd - vliegenraam - Verenigde Naties
- I. Hoogleraar - plaats
- J. Wit edelgesteente - mannetjesgeit - rangtelwoord
- K. Sterk vervuilde zijrivier van de Nete - beleefdheidsbetuiging -
maal
- L. Hevig - sprekende vogel - zeehond - windrichting
- M. Autokenteken van Libanon - sportbeoefenaar -
single met verlengde speelduur
- N. Loogzout - toestand van geestesvervoering
- O. Winkelen in open lucht - hexachloorcyklohexaan

VERTIKAAL

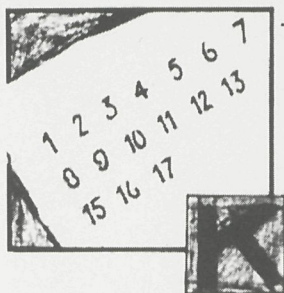
- 1. Kankerverwekkend oplosmiddel - zeer hard metaal
- 2. Op een andere plaats - Spaans rijstgerecht
- 3. Nederlandse Spoorwegen - Indiaans symbool - krypton
- 4. Groot water - zoon van Noach - recht stuk rivier - deel van een boom
- 5. Peruaanse indiaan - bolderik - Beter Leefmilieu Tessenderlo
- 6. Schor - gekkengetal - hoogbegaafd iemand
- 7. Zwitserse vrijheidsheld - wel
- 8. Helium - Algemeen Plan van Aanleg - dierentuin - intelligentiekwotiënt
- 9. Sieraad - steenvrucht
- 10. Haast - sporeplant - geroosterde sandwich
- 11. Scheepsinwijding - groenblijvende heester - Zwitserse hoofdstad
- 12. Zintuig - inheems amfibie - eikeschors - wiel
- 13. Oude Testament - aankomen - natrium
- 14. Omwisselen - Romeinse filosoof
- 15. Ongezond conserveringsmiddel - illegaal jagen

A10	O10	J5	F1	E9	M4	C6	I3	F13	M8	L14	F9
....											

Oplossing van het januari-februari-nummer:

1. Adder; 2. Leguaan; 3. Python; 4. Everdas; 5. Naja; 6. Wormhagedis; 7. Anakonda; 8. Tjitjak; 9. Eivvreter; 10. Ratelslang; 11. Schildpad; 12. Alligator; 13. Lederschildpad; 14. Agame; 15. Mamba; 16. Aalsalamander; 17. Nijlvaraan; 18. Dikkop; 19. Ensatina; 20. Regenvors. De inheemse vertegenwoordiger van de herpeto-fauna die we zochten, is de "alpenwatersalamander". Uit de weinige goede antwoorden die we binnen kregen, werd uiteindelijk Els Van Bever uit Wetteren opgevisst. Proficiat, Els en laat alvast je brievenbus vergroten zodat het boekenpakket erin kan.

Bart Boets

KALENDER

SCHOON SCHOON

Trefcentrum Essegem organiseert van 13 april tot en met 28 april 1991 een informatieve, edukatieve **tentoonstelling over milieu-vriendelijke huishoudartikelen**. Ook andere activiteiten, zoals een rondleiding voor scholen en verenigingen, voordrachten rond schoonmaak-producten en een cursus rond milieuvriendelijk huishouden, vinden er plaats. Voor meer inlichtingen vraag je best naar Patrick De Meersman of Geert Steendam op het Trefcentrum Essegem, (02/427.80.39).

ARCHEOLOGISCH WANDELEN

Om belangstellenden op een plezierige wijze te laten kennismaken met het industrieel verleden van hun buurt, organiseren de Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie (VVIA) en de VVV Industrieel Erfgoed een **reeks begeleide stadswandelingen** in alle provincies. Op 14 en 28 april is het de beurt aan Kortrijk, op 5 mei aan Ronse, op 12 mei Izegem, op 26 mei Aalst en op 2 juni Ninove. Het vertrek is telkens voorzien om 15 uur aan het station. Nadere informatie over deze stadswandelingen (die volledig gratis zijn) kunnen telefonisch worden aangevraagd via 056/35.91.02 van het VVIA.

KOOP DE AARDE

De Oxfam-Wereldwinkels bestaan 20 jaar en organiseren op zaterdag 20 april een **nationale aktiedag** rond het thema "duurzame ontwikkeling" met als slogan «De aarde is niet te koop». In verschillende Vlaamse gemeentes zullen de Wereldwinkels die dag kramen en stands opstellen waarin de verschillende luiken van hun werking worden voorgesteld: verkoop van rechtvaardige Derde Wereldproducten, informatie en actie rond ontwikkeling, milieu en ontwapening. De milieuvriendelijke Wereldwinkel-producten (de Mexicaanse biokoffie, de kringloop-bloks,...) krijgen een feestelijk jasje en zullen ekstra in de kijker worden gezet. Hou dus op zaterdag 20 april je plaatselijke Wereldwinkel in het oog.

WATERSTOFOPTIE

De vzw Water-Energie-Leefmilieu (WEL) organiseert in samenwerking met VITO en het Bestuur Natuurlijke Rijkdommen en Energie van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap op dinsdag 23 april een **seminarie** rond "De waterstofoptie: fictie of realiteit?". Het geheel gaat door in de conferentiezaal van Flanders Expo te Gent van 9.15u tot 13u. Inlichtingen zijn te bekomen op het sekretariaat van vzw WEL: 03/231.64.48 (nr 56).

STRANDWANDELEN

Ten einde aan de groeiende vraag naar natuur-educatieve initiatieven te voldoen, pakt het Marine Ekologisch Centrum van Oostende uit met een zeer uitgebreid aanbod van **geleide strandwandelingen**. Zo een wandeling duurt ongeveer 2 uur en wordt telkens gevolgd door een evaluatie. De bijdrage in deonkosten bedraagt 60 BF per volwassene en 30 BF per kind. De eerste wandelingen gaan door op 1, 4 en 18 mei en op 1, 15 en 29 juni, telkens om 10 uur. Ook tijdens de vakantie maanden (en de maanden erna) worden er wandelingen gepland. Wil je er meer over weten, neem dan gerust contact op met het Marine Ekologisch Centrum, Langestraat 73 te Oostende (059/80.67.66).

KINTINTI

Op vrijdagmiddag 3 en zaterdag 4 mei wordt Gent-centrum omgetoverd in een **Derde Wereldstad: Kintinti**. Op verschillende plaatsen zullen informatieve en ludieke stands te zien zijn. Hierbij worden verschillende thema's m.b.t. de Derde Wereld aangesneden (vrouwen in de Derde Wereld, verkrotting, erosie,...). Rond dit gebeuren worden nog een heleboel tentoonstellingen en voorstellingen georganiseerd, maar als je daar meer over wil weten, neem je best contact op met Els Van den Borre van Kintinti (091/23.04.36).

**MILIEURAMA IS HET
MAANDBLAD VAN DE
BOND BETER
LEEFMILIEU**

**Redactie
en administratie**
Bond Beter Leefmilieu
Luxemburgstraat 23/5,
B-1040 Brussel
tel.: 02/514.05.00
fax: 02/514.09.37

Abonnementen
60 BF (los nummer)
500 BF (jaarabonnee)
650 BF (buitenland)
1000 BF (steunabonnee)
op rekening nr.
001-1475409-18
van de Bond Beter
Leefmilieu vzw.

**Hoofdredacteur en
verantwoordelijke
uitgever**
Lieve Grauls

Eindredacteur
Bart Boets

**Werkten mee aan dit
nummer:**
Christine Beernaerts
Rik De Baere
Barbara De Coninck
Annick Declercq
Herman Gobel
Luc Goeteyn
Lieve Grauls
Martine Langen
Paul Moriau (cartoons)
Ingrid Pauwels
Dirk Serneels
Luc Verhaegen
(omslagfoto)
Bruno Wens

Vormgeving
MIOS vzw,
Artesiëstraat 25,
1000 Brussel,
Tel. 02/513.32.60

Copyright
Overname van artikels
wordt aanbevolen,
mits bronvermelding.

**UITERAARD WERD OOK
DEZE MILIEURAMA
GEDRUKT OP
KRINGLOOPPAPIER.**

ZONDAG 21 APRIL

DAG VAN DE AARDE

Earth Day is een jaarlijks terugkerende dag voor het leefmilieu. Het internationaal koördinatie-team in Canada vroeg ons om in Vlaanderen acties op het getouw te zetten. Daarom gaat Bond Beter Leefmilieu samen met plaatselijke milieu- en jeugdverenigingen ludieke acties voeren ten huize van leden die in de zetelen.

Drie tema's naar voor ge-mobiliteit, weg-en natuurbehoud. provincies zal men in West-Vlaanderen (o.a. Zillebeke), in Oost-Vlaanderen

werden schoven : werpverpakking

In de vijf Vlaamse die dag erg actief zijn : Brugge, Klerken, Kortrijk, (o.a. Drongen, Deinze, Ninove,

Geraardsbergen, Aalst), in Antwerpen (Hemiksem, Antwerpen, Mol, Edegem, Boom), in Brabant (o.a. Rillaar, Boutersem, Tienen, Lennik) en in Limburg (o.a. Sint-Truiden, Hasselt, Bilzen, Paal).

EARTH DAY 1991

BOND BETER LEEFMILIEU